Ніва

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 39 (396) | ГОД VIII | 29 ВЕРАСНЯ 1963 ГОДА | ЦАНА 60 ГР

ЗА ВЫШЭЙШЫ УЗРОВЕНЬ НАШАЙ ДЗЕЙНАСЦІ

МІХАСЬ ХМЯЛЕЎСКІ
СТАРШЫНЯ ГП БГКТ

Ёсць у жыцці падзеі, якія становяцца адметнымі вехамі на вялікім гістарычным шляху. Ад іх па-новаму адлічваецца час, інтэнсіўней прыступаецца да працы, да грамадскай дзейнасці. Такой выдатнай вехай стаў XIII Пленум Польскай аб'яднанай рабочай партыі. Ён забавязвае ўсе звенні Фронту адзінства народа, у тым ліку і нашае таварыства, да ўзняцця на вышэйшы ўзровень усе сродкі, якія маюць непасрэдны ўплыў на выхаванне сацыялістычнай свядомасці, на выхаванне новага чалавека, на хутчэйшую пабудову сацыялізма ў нашай краіне.

Хаця эфекты выхаваўчай працы невымерныя, у гэтай галіне мы бясспрэчна маем пэўныя дасягненні. Жадаем, каб яны былі большымі, каб наша дапамога партыі праз свае формы працы мела большае ўздзеянне на фармаванне псіхікі чалавека, на яго адносіны да працы, на яго выконванне грамадскіх абавязкаў, на яго этычна - маральныя суадносіны з людзьмі.

Каб рэалізаваць гэтыя задачы сярод членаў Беларускага грамадска - культурнага таварыства, неабходна актыўная арганізацыйная праца і высокая свядомасць нашага актыву, нашых членаў. Толькі тады БГКТ належна выканае ўзложаныя на яго абавязкі.

Ажыццяўленне пастаноў IV З'езда БГКТ у святле XIII Пленума ЦК ПАРП патрабуе ад Галоўнага праўлення, ад яго аддзелаў і гурткоў удасканалення метадаў працы, большага супрацоўніцтва з партыйнымі інстанцыямі і арганізацыямі, з радамі нарадовымі і іх камісіямі, з маладзёжнымі і іншымі арганізацыямі. Справа ў тым, каб актыў БГКТ умеў спалучыць сваю працу з задачамі ўсіх арганізацый у галіне культурна - асветнай працы, у галіне працы грамадскім чынам і іншай працы, якая садзейнічала б узняццю на вышэйшы эканамічны і культурны ўзровень нашых вёсак. Такі напрамак працы развівае і ўмацоўвае грамадскі характар дзеяння БГКТ, забяспечвае перад фармалізмам і адыходжаннем нашых гурткоў ад хвалюючых спраў асяроддзя.

Многа прыкладаў можна прывесці з Гайнаўскага павета, якія пацвярджаюць тое, што супрацоўніцтва з павятовым камітэтам партыі і мясцовымі ўладамі дае добрыя вынікі і эфекты ў працы.

Нельга гэтага сказаць пра Беластоцкі аддзел у Міхалове. Сіла яго ўздзеяння на гурткі, на паасобных членаў значна слабейшая. А там, дзе няма належнага ўплыву ўсіх трансмісій нашай партыі, у тым ліку і БГКТ, там перажыткі мінулага даволі жывучыя, там, між іншым, праяўляюцца таксама нацыяналістычныя тэндэнцыі, там варожая прапаганда, выкарыстоўваючы неаднойчы часовыя цяжкасці сацыялістычнага будаўніцтва ў нашай краіне, сее недавер да народнай улады.

(Працяг на стар. 2)

17 ЛІСТАПАДА ПЛЕНУМ ГП БГКТ

Прэзідыум Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства вырашыў склікаць на 17 лістапада г.г. пленарнае пасяджэнне ГП БГКТ. Пленум прысвечаны будзе пытанню рэалізацыі пастаноў IV з'езда БГКТ у святле рашэнняў XIII пленума Цэнтральнага камітэта Польскай аб'яднанай рабочай партыі.

БЕЛАСТОК. Новы кніжны магазін на вуліцы Пруxняка.
Фота: К. ЛЕС

МАКСІМ ТАНК

Прысніўся сон, што я заканадаўца,
Які з крыніцаў піць забараняў
І сам сябе прызначыў выканаўцам,
Які непаслухмяных бы караў.

А вецер дзьмуў сустрэчны і гарачы,
Аж пасівела галава мая.
Як мог у засляпенні не прадбачыць,
Што між падсудных першы буду я!

В. БАРШЧЭЎСКІ

З Беластока ў Ялоўку аўтобусам едзецца 2 гадзіны. Аўтобус — «буда» скача па калдобістай дарозе, а пасажыраў трасе, як трасца. Але тры разы ў дзень можна з Ялоўкі дастацца ў Беласток і назад вярнуцца.

Апошняя вайна не пашчадзіла Ялоўкі. Яна два разы згарэла амаль дашчэнту. Ад таго часу Ялоўка ўжо не змагла быць мястэчкам, якім была калісьці, да вайны. Засталася вёскай, дадайма, заняпаўшай.

СЛАВА АБ ЯБЛОНСКІМ

Старэйшыя жыхары Ялоўкі не могуць пагадзіцца з тым, што Ялоўка сталася вёскай. І аб мінулым Ялоўкі гавораць вельмі ахвотна. Пры гэтым не аднаму закрунецца і слязінка ў вачах.

— Ведаеце, — гаварыў мне адзін дзядок, — на кірмаш да Ялоўкі з'язджаліся не толькі з-пад Заблудава ці Беластока, але з-пад Ваўкавыска, Зэльвы, Поразава, Берастовіцы і другіх далейшых мястэчак. Любата было пaглядзець, колькі тут звальвала народу.

Ялоўскія кірмашы! Хто ж з удзельнікаў іх не ведаў Андрэя Яблонскага? Перад ім нават сам Ёсель Сальман, найбагацейшы ялоўскі гандляр, у торговы дзень шырока расчыняў дзверы сваёй крамы, ставіў паўлітра ды яшчэ селядца падносіў на талерачцы. А што гаварыць аб простых смертных? Яны перад Яблонскім згіналіся ў дугу. Бывала, прыдзе Яблонскі на рынак, найлепшага барана выбярэ ў дзядзькі на возе і павалачэ на свой панадворак. Нават дзякуй не скажа і чалавек не пярэчыць. Толькі перахрысціцца ў духу, як перад сатаной, каб больш не падыходзіў. У паліцыю таксама не заявіць. Каму ж гэта хочацца атрымаць нажом пад рабро? Няхай яго халера з бараном. Жыццё мілейшае. А зрэшты, паліцыя з Яблонскім была заадно. З такімі ён дзяліўся. Знайшліся адважныя. Аднойчы ў Свіслачы на кірмашы паласнуў нехта знячэўку разбойніка жалезным шворнем па віску. Без крыку асунуўся на зямлю і канцы ў ваду. Толькі слава па ім засталася. Па сённяшні дзень.

ВЕДАМАСЦЬ ДЗЯКА ФІРАСЕВІЧА

Будучы ў Ялоўцы, мне трапіла ў рукі вельмі цікавая паперка. Гэта ўласнаручна напісаная дзяком Фірасевічам у 1904 годзе ведамасць аб Ялоўскай Крэставаздвіжэнскай царкве. З гэтай ведамасці можна даведацца, як у канцы мінулага і на пачатку бягучага стагоддзя прадстаўляліся справы асветы ў аколіцы Ялоўкі.

У 19 пункце сваёй ведамасці дзяк піша:

«У прыходзе ёсць адна царкоўна - прыхадская школа ў вёсцы Шымкі, пераўтвораная ў 1901 годзе са школы граматы. Вучыцца ў ёй 33 хлопчыкі і 4 дзяўчынкі. Настаўнікам у школе з'яўляецца селянін вёскі Лука, Лаўрэнці Новік. Школы граматы існуюць у вёсках Дрэчаны (зараз гэтая вёска знаходзіцца за граніцай — рэд.) і Буды. У Будненскай школе граматы навучаецца 8 хлопчыкаў і адна дзяўчынка. Настаўнікам з'яўляецца селянін вёскі Буды Уладзімір Клімюк.

У мястэчку Ялоўка існуе народная школа. У сучасны момант тут навучаецца 30 хлопчыкаў і 15 дзяўчынак...»

Так піша аб тагачаснай асвеце дзяк Фірасевіч.

Малавата ў той час хадзіла дзяцей у школу, — дадайма ад сябе, — зважыўшы, што, напрыклад, такая школа граматы ў Будах ахоплівала навукай вёскі ў радыусе 10—15 кіламетраў.

(Працяг на стар. 5)

Сябры з-за заходняй граніцы

Візіт партыйна - урадавай дэлегацыі ГДР, узначаленай I Сакратаром ЦК СЭД Вальтэрам Ульбрыхтам і наместнікам прэм'ера Бруна Лейшнерам, мае перад усім палітычны характар.

Польшчу і Германскую Дэмакратычную Рэспубліку аб'ядноўваюць супольны строй і супольная мэта — пабудова сацыялізма. ГДР з'яўляецца першай у гісторыі нямецкага народа рабоча - сялянскай дзяржавай, здзяйсняючай марксісцка - ленінскія прынцыпы ў міжнародных адносінах. Гэта азначае, што на захад ад Польшчы ўжо 14 год існуе дзяржава, для якой чужымі з'яўляюцца рэвізіяністкія і рэваншысцкія імкненні, выклікаючыя ў мінулым няспынныя антаганізмы паміж двума народамі. Адносіны паміж Польшчай і ГДР ва ўсіх галінах самыя найлепшыя. Дзве дзяржавы з'яўляюцца членамі абароннага Варшаўскага пакту, гарантуючага бяспеку і мір у Еўропе. Дзве дзяржавы належаць да Савета ўзаемнай эканамічнай дапамогі, асноўнай мэтай якога з'яўляецца паскарэнне гаспадарчага развіцця сацыялістычных краін, абапіраючагася на шматгадовым планаванні і рацыянальным выкарыстанні ўласных рэсурсаў. Менавіта ў рамках Савета дайшло ўжо да спалучэння намаганняў Польшчы і ГДР у такіх галінах, як суднабудаўнічая, матарызацыйная і хімічная прамысловасці. Трэба спадзявацца, што візіт кіраўнікоў ГДР у Польшчы акажа ўплыў на паскарэнне працэсу ўзаемнай кааперацыі і гандлёвага абмену.

Апрача гэтых мэт, Польшчу і ГДР аб'ядноўвае шмат супольных імкненняў, якія стаяць на парадку сённяшняга дня. Маем, напрыклад, супольны погляд, якім спосабам трэба вырашыць пытанне Заходняга Берліна і цэлай Германіі. Згодна з выступленнем В. Ульбрыхта на апошнім з'ездзе СЭД лічым, што, каб дасягнуць паразуменне па нямецкаму пытанню, трэба падпісаць мірны трактат з дзвюма нямецкімі дзяржавамі і распачаць размовы аб унутраных справах паміж прадстаўнікамі ГДР і ФРГ. ГДР і Польшча перакананы ў тым, што спрыяльны клімат для такіх размоў можа стварыць устанаўленне безатамнай зоны ў Цэнтральнай Еўропе. Пытанне ўтварэння такой зоны, ахопліваючай сабою дзве нямецкія дзяржавы, Польшчу, Чэхаславакію і Венгрыю, становіцца зноў актуальным у сувязі з XVIII сесіяй ААН, на якой яно будзе абмяркоўвацца.

Зараз якраз набліжаецца нацыянальнае свята нашых сяброў — 14-ая гадавіна заснавання рэспублікі. З гэтага выпадку трэба ўспомніць аб найбліжэйшых эканамічных поспехах ГДР.

ГДР, нягледзячы на тое, што акрамя бурага вугалю і калійнай солі не мае, уласна кажучы, ніякіх мінеральных багаццяў, належыць да краін, якія маюць найлепш развітую прамысловасць. Гэтая дзяржава з'яўляецца сусветнай магутнасцю ў такіх галінах, як здабыча бурага вугалю, вытворчасць электраэнергіі і выраб прадуктаў з хімічнага сінтэзу. На працягу апошніх трох гадоў прырост прамысловай вытворчасці ў ГДР вагаўся паміж 6—8% і быў у сярэднім вышэйшы, чымсьці ў ФРГ. Аб матэрыяльным узроўні насельніцтва ГДР сведчыць найлепш вытворчасць і продаж шматлікіх вырабаў. Напрыклад, у мінулым годзе выпушчана 72 тыс. легкавых аўтамабіляў, амаль 100 тыс. матацыклаў і матаролераў, амаль 200 тыс. пральных машын і столькі ж халадзільнікаў, паўмільёна тэлевізараў і звыш мільёна радыёпрыёмнікаў. Выдатна палепшылася забеспячэнне насельніцтва харчовымі прадуктамі, што з'яўляецца вынікам развіцця вытворчых кааперацываў, ахопліваючых амаль усе вёскі. Калі яшчэ тут дадамо амаль падвойны ўзрост заробкаў насельніцтва ў ГДР на працягу мінулых 13-ці год пры 83% узросце пакупной здольнасці маркі, дык будзем мець поўнае ўяўленне аб шпаркім і ўсебаковым развіцці гэтай дзяржавы.

Дасягненні Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі цешаць нас, таму што гэта дасягненні нашых сяброў.

УЛ. ЛАЗІНСКІ

За вышэйшы ўзровень нашай дзейнасці

(Працяг са стар. 1)

Задачай членаў БГКТ з'яўляецца супрацьдзеянне адмоўным з'явам, у якіх бы яны формах не праяўляліся, а таксама намаганні і клопаты аб чысціні радоў нашай арганізацыі. Усё гэта будзе садзейнічаць умацаванню ідэйнага зместу і аўтарытэту Беларускага грамадска - культурнага таварыства.

Гурткі БГКТ у значнай большасці шырока прапагандуюць беларускае слова мастацкімі аматарскімі выступленнямі. Самадзейны рух сярод беларускага насельніцтва добра развіваецца. У гэтым вялікая заслуга нашых ахвярных настаўнікаў, якія з'яўляюцца арганізатарамі культурнага жыцця вёсак. Прыемная гэта з'ява. Дрэнна толькі тое, што бедны рэпертуар у нашых драмгуртках. Змест паасобных п'ес мала мае выхаваўчых элементаў, пераважна не звязаны з нашай рэчаіснасцю, не ахоплівае сучасных праблем нашага жыцця і таму палітычна не заангажаваны і мала выхаваўчы.

У сувязі з гэтым вялікую прыслугу аматарскаму руху ў беларускіх вёсках магло б аказаць літаратурнае аб'яднанне «Белавежа», якое існуе пры Галоўным праўленні БГКТ. Спадзяваемся, што нашы літаратары, а ёсць сярод іх таленавітыя людзі, ажыццяўляючы пастановы XIII Пленума ЦК ПАРП, будуць раскрываць у сваіх творах вялікасць нашага часу, вялікасць перамен, прыгажосць дум будаўнікоў бяскласавага грамадства, што ўзбагацяць яны высокаідэйнымі выхаваўчымі творамі і рэпертуар сцэнічнага слова.

Важнае месца ў сістэме выхавання новага чалавека займае прэса. Гэта ўдарная сіла ідэалагічнага фронту. Нам у гэтым выпадку прыходзіцца гаварыць аб часопісе «Ніва». Не гледзячы на свае дасягненні, «Ніва» грэшыць яшчэ многімі недахопамі. Яшчэ замала выхоўваем мы людзей на рэвалюцыйных традыцыях, замала паказваем цікавых герояў штодзённага жыцця, іх высакародныя пачуцці ў рэалізацыі пастаноў нашай партыі і нашага ўраду. Бываюць матэрыялы слабыя, з бяззубай крытыкай, без канструктыўных прапаноў. XIII Пленум ад гэтага ідэалагічнага ўчастка вымагае большай палітычнай інтэнсіўнасці, што бясспрэчна будзе садзейнічаць і лепшаму ўплыву газеты на сваіх чытачоў.

Пры ГП БГКТ існуе лектарская група. Даклады і гутаркі з насельніцтвам таксама маюць выхаваўчыя элементы. З гэтай справай не было ў нас найлепш. Падбор лектараў не заўсёды быў удаланы, а змест іх дакладаў мала выхаваўчы. Згодна з пастановамі XIII Пленума ЦК ПАРП і ў сувязі з тым, што набліжаемся да XX гадавіны народнай Польшчы і IV З'езда ПАРП, ГП БГКТ робіць намаганні, каб лектарская група была на ўзроўні сваіх абавязкаў.

Уся наша дзейнасць павінна канцэнтравацца на ідэйна-выхаваўчай працы, каб БГКТ выхоўвала сваіх членаў у духу патрыятызму і сацыялістычнага інтэрнацыяналізма, у духу марксізма-ленінізма, каб наша арганізацыя, выконваючы ўзложаныя на яе абавязкі, добра дапамагала нашай партыі ў фармаванні сацыялістычнай свядомасці сваіх членаў.

У гэтым артыкуле закрануты толькі некаторыя справы. А ёсць іх вельмі многа і патрабуюць яны шырокай абмяркоўкі на старонках «Нівы», а таксама на набліжаючымся II пленуме ГП БГКТ.

МІХАСЬ ХМЯЛЕЎСКІ
Старшыня ГП БГКТ

Хроніка

■ 17 верасня ў Нью-Йорку пачаліся абрады XVIII Асамблеі ААН.

■ 20 верасня ў Беластоку адбыўся Пленум КВ ПАРП. Пленум абмеркаваў рэалізацыю пастановы IX ваяводскай справаздаўча - выбарчай канферэнцыі ў справе разбудовы і ўзмацнення партыйнай арганізацыі Беласточчыны. У арганізацыйнай частцы Пленум выбраў сакратарамі КВ ПАРП Сяргея Рубчэўскага і Вітальда Мікульскага, а таксама членам Бюро КВ ПАРП — Уладзіслава Юшкевіча.

■ 15 верасня ў час рэферэндума ў Алжыры прэзідэнтам Алжырскай рэспублікі быў выбраны Ахмед Бен-Белла.

■ 21 верасня прыехаў у Маскву новавызначаны пасол ПНР у СССР Эдмунд Пшчулкоўскі.

■ 15 верасня белыя расісты ў горадзе Бірмінгем (стан Алабама ЗША) кінулі бомбу ў негрыцянскі касцёл. Загінулі 4 дзяўчынкі.

■ 20 верасня ў Беластоку адбылася нарада старшынь камісій асветы ВРН з усёй нашай краіны. На нарадзе ўдзельнічалі: сакратар Дзяржаўнай Рады ПНР Юльян Гарадэцкі, міністр асветы Вацлаў Туладзецкі і наместнік старшыні сеймавай камісіі асветы і навукі дацэнт Юзэф Квятэк.

■ 21 верасня ў Ломжы адбылося ўрачыстае адкрыццё культурна - асветнага года 1963/64. На ўрачыстасці ўдзельнічаў наместнік міністра культуры ПНР Тадэуш Заорскі.

■ 15 верасня ў Беластоку адбылася нарада актывістаў Таварыства свецкай школы. Удзельнікі нарады (старшыні, сакратары і скарбнікі павятовых праўленняў таварыства) выслухалі даклад на тэму: «Галоўныя напрамкі дзейнасці ТСШ у святле пастаноў XIII Пленума КЦ ПАРП».

■ 14 верасня пасля канцэртаў у СССР прыехаў у Беласток рэпрэзентацыйны цырк Польшчы «Арэна».

Спорт

Мінулы тыдзень прынёс футбольны матч Польшча — Турцыя. Расчаравалі нашы форварды, якія, нягледзячы на значную перавагу ў полі, не маглі забіць у вароты туркаў ніводнага мяча. У выніку — нічыя.

З выпадку гэтага матча паўзаваў першы эшалон. У другім — бai ішлі нармальным ходам. Апошні тур не прынёс тут прыкметных змен. Карпаты, якія займаюць 10 месца, дзеліць ад лідэра, Кракавіі, толькі 3 пункты.

У беластоцкай лізе наадварот. Пасля высокай перамогі (4:0) лідэра (Мазур) над віцэлідэрам (Гусар) першы выразна адарваўся ад другога і да канца круга павінен мець спакойны быт, бо сапернікі, з якімі будзе гуляць, далёка адстаюць ад элчан.

Прыемны сюрпрыз сваім сімпатыкам зрабіла гайнаўская Пушча, якая паўтара тыдня таму здабыла кубак Польшчы на ваяводскай ступені. А гулялі гайнавяне не абы з кім — з лідэрам III лігі, Мазурам Але, здаецца, на гэтай перамозе і закончыцца кубкавы марш Пушчы. Цяжка ўцяміць, каб яна магла ўзяць наступны бар'ер — Люблінянку (II ліга). Аднак, як бы там не было, «А»-класавая Пушча робіць фурор і хіба на другі год забяспечыць сабе месца ў III лізе.

Аут

Групенфюрэр Упіц быў інфармаваны правільна. Самалёты, якія праляцелі на ўсход ад Карлслуста, былі савецкімі бамбардзіроўшчыкамі. Яны ішлі курсам на паўночны захад.

У страі баявых машын знаходзілася пяць транспартнікаў. Абмінуўшы Карлслуст, група пайшла над аўтамабільнай шашой Берлін — Гамбург. Але не Гамбург быў яе галоўнай мэтай. Яна выконвала спецыяльнае заданне.

Прыкладна на трыццатым кіламетры ад Карлслуста з зямлі ўзвілася белая ракета. Група плаўна завярнула на сігнал. Унізе замігацеў ліхтарык. Самалёты зменшылі газ, і з транспартных машын высыпаліся парашутысты. Гэта быў другі дэсантны атрад з групы генерала Лыкава.

Адзін за другім апускаліся парашутысты. Воіны былі ў форме нямецкіх салдат і афіцэраў. Аднак

258

гэта не збянтэжыла сустракаўшага іх маёра Перцава. Першы, каго ён убачыў, быў палкоўнік Рыбін, адзеты ў мундзір маёра вермахта. Разведчыкі абняліся.

— Якія абставіны? — спытаў Перцаў.

— Яшчэ не ведаю. — Рыбін павярнуўся, паклікаў: — Коржаў!

З цемры вынырнуў афіцэр. На яго мундзіры былі пагоны гаўптмана.

— Знаёмцеся, — Рыбін прадставіў разведчыкаў. Затым ён загадаў Коржаву разгарнуць радыёстанцыю.

Навокал, у цемры, адчуваўся няспынны рух. Быў чутны шоргат крокаў, прыглушаныя галасы.

Вярнуўся Коржаў.

—Рацыя да працы гатова, таварыш палкоўнік!

Ён правёў Рыбіна і Перцава ў маленькую лагчынку, дзе быў устаноўлены перадатчык. Шкала настройкі мякка свяцілася. Ля апаратуры вазіліся двое радыстаў.

— Выклікайце, — загадаў Рыбін.

Радыст застукаў ключом, перайшоў на прыём і пачаў запісваць. На паперы раслі слупкі лічбаў. Калі першы лісток быў запоўнены, Коржаў узяў яго, сеў збоку і, падсвечваючы сабе ліхтарыкам, пачаў расшыфроўваць. Рыбін прачытаў частку радыёграмы. Генерал Лыкаў паведамляў: калона грузавікоў выйшла з Гамбурга ў дваццаць адну гадзіну, у Карлслусце будзе апоўначы.

—Напэўна, будзе ісці гэтай дарогай? — спытаў Коржаў. — Іншай няма?

259

— Была, — адказаў Перцаў. — Была дарога, дзве бамбёжкі вывялі яе са строю.

Радыст закончыў прыём, Коржаў хутка расшыфраваў другую частку тэлеграмы. Паведамлялася: першы атрад праз гадзіну прыступае да аперацыі.

Гутарка ішла аб дэсанце каля аэрадрома.

У канцы шыфроўкі было папярэджанне: ля сховішча знаходзіцца маёр Керымаў, захоўваць строгую асцярожнасць.

Рыбін павярнуўся.

— Таварыш Коржаў, папярэдзьце дэсантнікаў: што б не здарылася, ні аднаго цывільнага не рушаць. Вытлумачце, што сярод ворагаў — наш разведчык.

Коржаў пайшоў.

— Не турбуйцеся, Арэст Іванавіч, — сказаў Перцаў. — Я спераду буду, як убачу яго, прыкрыю, каб усё было ўпарадку...

*

А Керымаў у гэтыя мінуты адпачываў. Ён ляжаў, выцягнуўшыся ва ўсю даўжыню ложка, заламаўшы рукі за галаву. Зброю ён агледзеў і праверыў, план дзеяння абдумаў. Цяпер, перад заключным этапам аперацыі, трэба было набрацца сіл. Напружанне гэтых месяцаў, асабліва дзён, праведзеных у Карлслусце, не прайшло бясследна. Ён змарнеў, вочы пачырванелі, глядзелі змучана. Вось бы задрамаць гадзінку. Але ці ж заснеш, калі нервы нацягнуты да канца і ў галаве — тысячы тры-

260

ПА РОДНЫХ МЯСЦІНАХ

Вёска Коматоўцы, Беластоцкі павет.

Фота: Л. МАЙСЕЮК

УЛАДЗІСЛАЎ СЫРАКОМЛЯ — прыяцель славянскага свету

29 верасня мінае 140 год з дня нараджэння Уладзіслава Сыракомлі. Прысвячаючы сёння з гэтай нагоды нашую ўвагу выдатнаму польскаму паэту - дэмакрату, хочам закрануць менш вядомы бок яго дзейнасці як гісторыка літаратуры. Падставы да гэтага дае аб'ёмісты рукапіс Сыракомлі, праўда, не закончаны, гісторыі польскай літаратуры, які захоўваецца ў Вроцлаве ў зборах бібліятэкі «Асалінеум». Рукапіс налічвае 294 старонкі. Знаёмства з ім кідае пэўны свет на погляд паэта на гістарычную ролю вялікіх славянскіх асветнікаў — Кірылы і Мефодзія. Сёлета ж адзначаем 1100-годдзе стварэння імі славянскай і балгарскай пісьменнасці, і таму гэтае пытанне зараз асабліва нас хвалюе.

Ул. Сыракомля добра разумеў значэнне дзейнасці салоніцкіх братоў, ажыццяўляючых для славян вялікую справу, якой было распаўсюджанне славянскай пісьменнасці. Трэба ж ведаць, што кнігі, перакладзеныя і напісаныя Кірылам і Мефодзіем, залажылі аснову пад узнікненне славянскіх літаратур. Паэт акрэслівае славянскую мову як «прыгожую і багатую», якую браты - асветнікі хацелі ўжыць у багаслужэнні. Аўтар рукапісу з сумам адзначае, што лацінскае духавенства перашкодзіла ім у гэтых пачынаннях. Ён нават прыгадвае фрагмент з лісту папы Іаана VІІ да Мефодзія, які ў той час з'яўляўся архіепіскапам Паноніі. Галава рымскай царквы абрушваецца на дзейнасць вялікага асветніка.

«— Мы чулі, — пісаў Іаан VІІ, — што адпраўляеш богаслужэнні на варварскай, г.зн. славянскай мове. Таму ў лістах, якія мы, карыстаючыся пасрэдніцтвам біскупа Паўла, табе перасылаем, забараняем, каб ты адпраўляў на гэтай мове службу божую, а ўжываў лацінскую або грэчаскую мову, так як гэта робіць Божы Касцёл ва ўсім свеце».

Ул. Сыракомля піша далей, што ўсе намаганні Мефодзія прапалі дарам, што загінуў таксама яго неацэнны пераклад Евангелія, і лацінская мова засталася літургічнай мовай цэлай Заходняй Славяншчыны. Як вядома, дзейнасць Мефодзія ў першапачатковым перыядзе паспяхова развівалася. Пазней аднак асветніка кінулі ў турму, а на кнігі яго была наложана забарона. Падвяргаліся ганенням і вучні Мефодзія. Сыракомля сцвярджае, што рымскія папы баяліся ўвядзення іншых моў у царкоўны абыход, каб не пачала пашырацца нейкая ерась. Аднак тут, зразумела, не толькі ў тым была справа. Кірыл і Мефодзій, выступаючы супроць лацінскай і грэчаскай моваў, ратавалі таксама за тое, каб народы мелі сваю ўласную пісьменнасць, а гэтым самым шырокія слаі іх далучыліся да культуры.

Другія крыніцы аб Уладзіславе Сыракомлі гавораць, што кранаў ён таксама і гісторыю беларускай літаратуры. Вядомымі ўжо сталі выказванні паэта аб яе лепшым прадстаўніку ў XІX ст. Вінцуку Дуніну-Марцінкевічу на старонках польскага друку. Сучасныя беларускія літаратуразнаўцы згодна падкрэсліваюць значную вагу гэтых выказванняў. Голас Сыракомлі, узняты ў абароне беларускай творчасці Дуніна - Марцінкевіча, якая востра трэціравалася рознымі цемрашаламі таго часу, памог у паспяховым развіцці літаратурнай дзейнасці аўтара «Гапона».

Аб тым, што і мінулае беларускай літаратуры хвалявала польскага паэта, сведчыць, напрыклад, яго выступленне ў 1861 годзе ў «Кур'еры віленскім». Тут Сыракомля высока ўзнімае значэнне беларускай мовы, якая, як адзначае, «мела сваё багатае мінулае». Далей паэт прыгадвае рад гістарычных фактаў, як выступленне на беларускай мове кашталяна Івана Мялешкі на польскім сейме перад Сігізмундам ІІІ ці пісьмо Цыпрыяна Камуняка да смаленскага ваяводы Філіпа Абуховіча. Ул. Сыракомля падкрэслівае, што беларуская мова ўжывалася ў дыпламатычных адносінах за часоў Ольгерда і Ягайлы.

Успамінаючы сёння пра гэтыя факты, мы імкнуліся адзначыць шчырыя сімпатыі польскага паэта да славянскіх літаратур. А калі возьмем яшчэ пад увагу і паэтычную творчасць Уладзіслава Сыракомлі, у якой знойдзем нямала доказаў яго павагі да рускай і украінскай літаратур, дык перад намі ва ўвесь рост стане прывабны вобраз творцы, блізкага людзям нашага часу, у які штораз шчыльней умацоўваюцца вузы дружбы паміж суседзямі - славянамі.

М. КАНАПАЦКІ

ВАНЕВЫ ВОЙНЫ

К. ЯНКОЎСКІ

Удава Марыя Гаўрылюк пасля пятых — дзесятых судоў з зяцем Іванам Заброцкім прыціхла. Засталася жыць у кухні. Зрэшты, яна сама сабе вінавата — прадала падрэчанскія два гектары, якія меліся стацца пасагам для дачкі. Пайшлі слыхі, што за гэтыя грошы купіла ўсяго няцэлы гектар горшай зямлі ў Ігната, яе прыяцеля...

Тады бацька Івана вырашыў коратка:

— Едзь, сынок, на жончын пасаг.

Паваллокся Іван з жонкаю і малюткаю на руках у Катлы, у цёшчыну хату. Пры дапамозе суседзяў удалося Івану выцесніць цёшчу ў кухню. Усё заціхла.

Раптам цёшча пачынае старацца ў павеце дазволу на пабудову новай хаты, хлява, гумна.

— Знюхаліся!? — вохнулі суседзі і трывожна загудзелі. Ім было ясна, што будавацца задумаў зяць, а цёшча тут падстаўная асоба. Найбольш занепакоіўся Емяльян Гаўрылюк. Справа ў тым, што ён і Марыя Гаўрылюк супольна ўладаюць адным і тым жа пляцам расколеным папалам. Такіх уладальнікаў у Катлах многа.

Калісьці Емяльян быў вымушаны дазволіць Марыі паставіць гумно на сваёй дзялянцы.

— Бачыце, Марыіна гумно не магло стаяць бліжэй чым 12 метраў ад гумна суседа Гарбацэвіча. Такі закон... І што ж рабіць, раз шырыня адной дзялянкі ўсяго дзесяць метраў? Га?

Закон быў за Марыяй. Тым часам Іван возіць на пазагуменне дрэва на хату. На складзе брэша ўвязаны нанач сабака. Емяльян нецярпліва топчацца па панадворку. Часамі забяжыць да яго вёрткі Гарбацэвіч.

— Дзе ж ён змесціцца пазагуменню з усімі будынкамі ды яшчэ на дзесяці метрах?.. — бядуюць суседзі, і ў соты раз праклінаюць з'яўленне Івана ў Катлах. — Самі сабе вінаваты!

Пацяшэнне для суседзяў прыйшло з найменш спадзяванага боку: павятовы архітэктар забараніў Марыі Гаўрылюк будавацца пазагуменню. Вёска павінна забудоўвацца планавана, а не ліха ведае як.

Ясна, што такою адмовою пераняўся перад усім Іван. Ён паспеў ужо выдаць пару тысяч злотых на праект. Затым нямала каштавала пакупка хаты. Хаця, шчыра кажучы, дванаццаць тысяч злотых, якія ён заплаціў за яе, выклікаюць усмешку недаверу, што гэту хату набыла нібы сама Марыя Гаўрылюк (?).

— Пашто ёй хата, калі сваю мае?

Аднойчы прыехаў у вёску прадстаўнік павятовага архітэктара і спытаў у Гарбацэвіча, ці ён прадаў Марыі Гаўрылюк кавалак свайго пляца ад шашы?

— Не! — загарачыўся Гарбацэвіч. — Ніхто ў мяне не прасіў гэтага...

Выявілася, што Іван у цёшчыным праекце запланаваў размясціць хлеў і гумно на Гарбацэвічавай сядзібе, не пытаючы ў яго згоды. Дзіўна, праўда? Так, але ў даным выпадку Іванава хітрасць не мела іншага выйсця — на Емяльянавых загонах крыжуюцца высокавольтавыя лініі. Іван Заброцкі не згадзіўся з забаронаю архітэктара і адклікаўся да ваяводскіх улад, а сам пастанавіў не траціць часу. Аднаго ранку, у нядзелю, суседзі аж разявілі раты ад дзіва. Іван з бацькам і горбаю майстроў ды памочнікаў нагвалт ставілі хату. Момант выбралі адпаведны — нядзеля, усюды свята. Хтосьці пабег па солтыса. Солтыс прышоў (а як жа), прачытаў уголас Заброцкім архітэктараву забарону і сказаў разысціся. Сын з бацькам не перапужаліся солтысавай цырымоніі, адно падганялі майстроў, каб хутчэй рабілі. Емяльян заляментаваў, чаму закладаюць падрубы амаль на граніцы яго дзялянкі! Заброцкія прыгразілі яму:

— Угробім, заб'ем... Усё наша будзе, усё!...

Горш давялося Гарбацэвічу — стары Заброцкі пагнаўся за ім з сякераю. Але ад чаго ж ёсць у гаспадароў матацыклы: умомант прыперлі з Бель-

(Працяг на стар. 4)

вожных думак!.. Ці так ён дзейнічаў, як трэба, ці добра ўсё апланаваў? Здаецца, так. І ўсё ж... Ён сеў у ложку, пацягнуўся за сігарэтамі, але намаганнем волі прымусіў сябе зноў легчы, закрыць вочы...

А палове дванаццатай ён падходзіў да будынка контрразведкі. Затрымка была з намерам, каб скараціць час прабывання ў абверы, дзе маглі здарыцца непажаданыя сустрэчы.

Групенфюрэр Упіц быў у плашчы і шапцы, нервова хадзіў па кабінеце.

— Спазняецеся, — прабурчэў ён, непрыязна глянуўшы на Аскера.

Яны спусціліся, селі ў машыну. Вёў аўтамабіль Упіц, вёў па-майстэрску, на вялікай хуткасці.

— Не можа здарыцца, што калона спозніцца? — спытаў Аскер.

— Не можа. Яна ўжо на падыходзе.

— Але...

— Ніякіх «але». Гадзіну назад насустрач грузавікам выехаў мой чалавек. У яго машыне перадатчык.

*

Пасланцам Упіца быў штурмфюрэр Торп. Ён сустрэў калону ў двух дзесятках кіламетраў ад Карлслуста. Маленькі ўсюдыход Торпа прыціснуўся да кювета, а насустрач з выццём нясліся тупаносыя дызелі з высокімі драўлянымі бартамі. Яны ішлі паражняком. Торп налічыў трыццаць машын.

Прапусціўшы калону, Торп развярнуўся і паімчаўся за ёй. Ён хутка дагнаў грузавікі, параўнаўся з галаўным дызелем і зрабіў шафёру знак спыніцца. Той паслухаўся. Усюдыход праехаў крыху наперад і таксама стаў.

Торп вылез, падыйшоў да грузавіка. Побач з вадзіцелем сядзеў пажылы маёр.

—Што за машыны? — спытаў яго Торп, прыкрануўшыся рукой да капялюша. — Куды ідуць?

— А па якому праву вы задаеце пытанне? — у сваю чаргу спытаў маёр.

Торп выняў пасведчанне. Рыбін — гэта быў ён — узяў яго, асвяціў ліхтарыкам, праглядзеў і вярнуў.

— Усё ў парадку, — сказаў ён. — Мы калона спецыяльнага прызначэння. Едзем у Карлслуст за нейкім важным грузам. Пасланы ў распараджэнне...

— Групенфюрэра Упіца?

Яго самога.

— Рухайцеся за мной. Я павінен правадзіць вас да месца пагрузкі.

— Добра. — Рыбін сунуў у рот сігарэту, працягнуў партсігар Торпу. — Частуйцеся, штурмфюрэр.

— Дзякую.

Торп узяў сігарэту. Закурылі.

— Вы адзін у машыне? — спытаў Рыбін.

— А што?

— Мо' возьмеце мяне да сябе? Надаела трэсціся ў гэтай скрыні.

— Калі ласка! — Торп пагасіў сігарэту, пайшоў да ўсюдыхода.

Рыбін вылез, агледзеў калону. Яна ўжо падцягнулася і выстраілася.

— Гаўптман Біндэр, — паклікаў ён.

Паказаўся афіцэр. Прытрымліваючы рукой кабуру пісталета, ён бег да Рыбіна. Гэта быў Перцаў.

— Паедзеце ў галоўнай машыне, — сказаў яму Рыбін і шапнуў: — Кіламетраў праз пяць затрымаеце калону і выклічаце мяне.

— Слухаюся!

Рыбін пайшоў да Торпа. Перцаў улез у кабіну галаўнога грузавіка.

Ва ўсюдыходзе першыя некалькі мінут ехалі моўчкі. Рыбін назіраў за тым, як Торп, вядучы машыну левай рукой, правай уключыў перадатчык, настроіўся і перадаў у мікрафон паведамленне аб тым, што калона сустрэта.

Палкоўнік ведаў Торпа па данясеннях Керымава. У адным з апошніх паведамленняў сцвярджалася, што Торп злоўлены і надзейна ізаляваны. А вось цяпер гітлеравец, жывы і здаровы, сядзіць побач з Рыбіным. Што ж здарылася? Дзе Керымаў? Ці ўсё з ім шчасліва? Да апошняга часу ў гэтым можна было не сумнявацца — Рыбін ведаў, што перададзенае а палове дзесятай вечара паведамленне аб аўтамабільнай калоне атрымаў менавіта ён, Керымаў. Ну, а цяпер? Дык з тых пор прайшло звыш дзвюх гадзін! І яшчэ: Керымаў знаходзіцца ля тайніка. Значыць, разам з Упіцам. Але ж і Торп адтуль. Як жа яны не сустрэліся? Або сустрэліся?.. Апякла думка: раптам Керымаў правалены, і заду-

(Працяг на стар. 4)

ВАНЕВЫ ВОЙНЫ

(Працяг са стар. 3)

ска міліцыянта, і Заброцкія з шайкаю майстроў зніклі, бы нячыстыя духі.

Застаўся толькі сабака на ланцугу.

Настала жніво. У разгары работы народ прызабыў пра сварлівых Гаўрылюкоў, кожны заняты ўласнымі турботамі — збожжа сохла на вачах. Сёй-той паціскаў плячыма, гледзячы, як зяць Марыі раскладаецца на пляцы з абарогамі. усё роўна бы намерыўся разжыцца на гумно пад зіму?.. Навіна выбухла нечакана: Іван замахеў перад суседавымі насамі дазволам ваяводскіх улад на ягоную забудову!

— Ого, Іван перамог архітэктара!

— Пэўна, сваяка важнага ў Беластоку мае?

На Заброцкага паглядзелі паважней, з цікавасцю. Каго ж там ён можа мець?

Бельскі архітэктар, прачытаўшы ваяводскі дазвол, сваім вачам не верыў:

— Гэта непаразуменне! Па-першае, на катлоўскіх пляцах ад шашы не прадбачана будаўніцтва; па-другое, ваш праект нежыццёвы...

А, па - трэцяе, наколькі аўтару вядома, беластоцкія ўлады выдалі дазвол, не пабыўшы на месцы. Прытым, зроблена ўсё галаслоўна, яўна парушаючы планы вясковага будаўніцтва. Выходзіць, будуйся хто дзе хоча'?

Не туды дарога!

Бельскія ўлады цвёрда абяцаюць, што ніколі не быць тут хаце Заброцкага, бо ўпусціўшы аднаго на забароненае месца, не будзе падставы не пускаць і другіх...

— Па ліха тады апрацоўваць планы забудовы вёсак?

*

Калі я прыехаў у Катлы, Іван Заброцкі якраз разгарнуў наступленне, выкарыстоўваючы неразбярыху паміж бельскімі і беластоцкімі ўладамі. У астатнюю нядзелю пабудаваў яшчэ адзін прыбытак: шопу на вугаль, вялку і іншыя прылады. Такі ўжо ў яго метад: будаваць у нядзелі. Святамі нат' міліцыя неахвотна едзе. Вядома, людзям хочацца адпачыць.

Іду да яго. Цёшчына хаціна складаецца з пакоя, кухні і сенцаў. Ён з сям'ёю жыве ў пакоі, прымураваўшы да печы вестфальку, сенцы супольныя. Гавару з ім. Жонка маўчыць. Ён лжэ, не маргнуўшы вокам. Значыць, усё гэта будуе там для каханай цёшчы, каб дабіцца міру і спакою.

— Хопіць жартаваць, пане Заброцкі! За пакой з кухняю для сябе вы будуеце двухпакаёвую хату для цёшчы, якая яшчэ вінавата вам жончын пасаг?!

Бой выйгралі Заброцкія, а не Марыя Гаўрылюк.

Іван дабротна ўсміхаецца і ціхне. Ляпей прамаўчаць выпыткі рэдакцыйнага госця, а калі ўжо нельга змаўчаць, дык абмежавацца толькі словамі выкамбінаванымі ў пісьме да ваяводскіх улад, не болей.

Цяжкае маўчанне ў брудным хатнім прытулку, дзе нават кроку нельга ступіць свабодна, каб не зачапіцца аб штосці. Цяжка слухаць плач маленькай дачкі і нервовы крык яе галавусага бацькі, які аказваецца

(Працяг на стар 7)

Сакратар ГРН Валілы-станцыя Валянціна Клепач.

АННА ГАБРЫКЕВІЧ падтрымлівае першая

У першай зале ГРН Валілы-станцыя ў кутку вялікі тэлевізар маркі «Клейнот». Нічога незвычайнага, карціна ўсё больш штодзённая. Ды не без прычыны гэты тэлевізар заслужыў нашай асаблівай ўвагі. Ён завандраваў сюды як падарунак (за 11.500 зл.) за выкананне гадавога плана збору на грамадскі фонд будовы школ Тысячагоддзя за 1963 г. А выкананы гэты план быў у ГРН Валілы-станцыя ўжо 15 лютага, за паўтара толькі месяца. Не можна ўстрымацца ад слоў пахвалы і прызнання як усім грамадзянам Валілы-станцыя, так і самой ГРН.

У гэты раннеасенні дзень і вечар дня мы мелі магчымасць пазнаёміцца і з працаўнікамі ГРН і з людзьмі вёскі.

Надта прыемна было за сакратарскім сталом спаткаць жанчыну — Валянціну Клепач. Сярод нас, прыехаўшых, таксама была жанчына, і несумненна гэты факт меў свой уплыў на настрой. Але што іншае таксама. Валянціна Клепач — добры сакратар, уражлівы і стаўранны. Дзве апошнія прыкметы, так характэрныя для жанчыны, напэўна фармуюць першую.

Валянціна Клепач сакратаром працуе ад 1958 года.

Вячэрні сход жыхароў вёскі вяла сакратар.

— Нашы дзеці вучацца ў школе, якая памяшчаецца ў двух прыватных будынках у адлегласці адзін ад другога 500 метраў. За арэнду гэтых хат мы плацім 800 злотых у месяц. Ёсць стары апушчаны будынак дзяржаўнага фонду зямлі, у лепшым месцы. Яго адрамантаваць на школу — было б вельмі добра. І для гэтага наш сённяшні сход. Усё залежыць ад нас, калі кожны згодзіцца даць уклад працы ці матэрыялаў, ці нават грошай, тады наша павятовая рада паможа другой палавінай. Даложыць 50%. Тэлевізар, які ГРН атрымала, мы таксама аддамо новай школе. Ці згодны? Што на гэта?

Людзі сядзяць у неаслоненым святле электрычнай лямпачкі. Сядзяць і стаяць, аж у сенцах. Тыповая вясковая карціна: спераду, бліжэй да стала, мужчыны, ззаду жанчыны. Думаю, што нарушыла я адвечны парадак тутэйшы — сяджу таксама спераду, сярод мужчын. Але... але Валянціна Клепач таксама тут, спераду, усё ў парадку. Па сутнасці ў справе асноўнай гэта малаважнае. А аб абычаях вёскі не збіраемся зараз пісаць.

Пры тым наш зрок і слых кіруем у бок жанчын, як раз туды, назад. Адна з іх першая адзываецца пасля слоў сакратара. Адзываецца станоўча: трэба пачынаць і рабіць. «Адважная», — назвала яе ў нейкі момант сакратар. Завецца Анна Габрыкевіч. Вяла гурток вясковых гаспадынь. Яе цяпер выбіраюць у камітэт будовы школы.

Так, даходзіць да выбару камітэта. Пасля дыскусіі, у якой была падтрымана прапанова сакратара. Наогул, цэлы сход у Валілах - станцыі быў нядоўгі (дзякуючы канкрэтнай паставе сакратара) і лішніх слоў было сказана нямнога.

А людзей мы пазналі такіх: (ужо не паўтараю Анны Габрыкевіч) Ян Дэрынг — сімпатычны надзвычай ужо з самога выгляду чалавек, жвавы і рухавы, хоць адным толькі солтысам ён ужо 18 год без перапынку, пры тым радны ГРН і сакратар ПОП у вёсцы.

Міхал Буслоўскі, сталяр, сказаў, што бясплатна будзе працаваць пры будове школы (звычайна за кваліфікаваную працу плаціцца).

Віктар Барада — дасць бясплатна матэрыял на падваліны да школы.

А вось ён, валілаўскі грамадскі камітэт будовы школы, выбраны ў той прыгожы дзень, правільней вечар, на сходзе ў ГРН (падаю у такой чарзе, як тыпавалася на сходзе): Вера Тарасевіч, Анна Габрыкевіч, Сяргей Дэрынг, Віктар Барада, Аркадзь Кулеша, Міхал Каранкевіч, Ян Дэрынг, Уладзіслаў Рыбінскі, Мікалай Вайцешук.

Вера Леўчук
фота **Ул. Паўлючук**

ТРЫ СЯБРОЎКІ

Сустракаюцца яны рэдка. Бо і працуюць у розных паветах. Але калі сустрэнуцца на нейкай нарадзе, канферэнцыі ці курсе, дык абавязкова пачнуць дыскусію. У настаўнікаў (дадайма — маладых настаўнікаў) ёсць аб чым пагаварыць. Асабліва тады, калі ў руках паявіцца новы, свежанькі нумар роднага часопіса. У такі час варта абмяняцца сваімі поглядамі на тую ці іншую праблему закранутую «Нівай».

На здымку (злева) настаўніцы Зося Бурак з Зубава, Бельскага павета; Надзя Бараноўская з Навасад, Беластоцкага павета, і Ольга Рашчэнка з Рэпіскаў, Гайнаўскага павета.

(вб)

Фота **В. Рудчык**

(Працяг са стар. 3).

ма з эвакуацыяй архіваў у другое сховішча падстроена абверам з мэтай выманіць і знішчыць як найбольш савецкіх разведчыкаў!

Падазрэнні ўзмоцніліся, калі палкоўнік пачаў аналізаваць паводзіны Торпа. Магло ж быць так, што Торп згадзіўся ўзяць яго ў машыну і пры ім перадаваў паведамленне аб калоне, каб усыпіць яго чуйнасць. Адначасова ён ізаляваў Рыбіна ад іншых дэсантнікаў!..

Закончыўшы перадачу, Торп зняў навушнікі, палез у кішэню за сігарэтамі. Рыбін хутчэй працягнуў яму свой партсігар.

— Прашу, — ветліва сказаў ён. — За сігарэты ручаюся, прывезены з Турцыі.

— Я ўжо паспеў ацаніць іх. — Торп кіўнуў, узяў сігарэту.

— Вы паедзеце з грузам? — спытаў Рыбін, чыркнуўшы запалкай і даючы спадарожніку прыкурыць.

— Наўрад. У мяне ёсць важнейшыя справы.

Ззаду пачуліся настойлівыя гудкі. Рыбін павярнуўся. З галоўнага грузавіка рабілі знакі.

— Спыніце, — сказаў Рыбін. — Там нешта здарылася.

Усюдыход прытармазіў. Спыніўся і ішоўшы следам дызель. Да Рыбіна падбег салдат і далажыў, што ў адной з машын спусціў скат.

— Трэба ехаць. — Торп з непакоем паглядзеў на гадзіннік. — А грузавік няхай даганяе.

264

— Не, — засупярэчыў Рыбін. — У мяне строгі загад — даставіць усю калону да апошняй машыны. Схаджу, прыспешу рамонт.

— Ідзіце, — прабурчэў Торп.

Сустрэўшыся з Перцавым, палкоўнік Рыбін расказаў аб Торпе, аб сваіх падазрэннях.

— Торп? — трывожна перапытаў Перцаў. — Не памыляецеся, таварыш палкоўнік?

— Я бачыў яго пасведчанне.

— Трэба паспець папярэдзіць Керымава. — Перцаў задумаўся. — Зможаце затрымаць усюдыход непадалёку ад месца, дзе нас будуць сустракаць?

— Надоўга? — спытаў Рыбін.

— Як удасца. Хоць на паўмінуты.

— Змагу.

— Тады я ўсё уладжу. — Перцаў пачаў тлумачыць: — Грузавікі абыйдуць усюдыход і...

Пачуліся назойлівыя гукі аўтамабіля Торпа.

— Зразумеў. — Рыбін палажыў руку на плячо Перцава. — Дзейнічайце. А мы ўсе будзем паблізу.

— Ясна.

— Па машынах!

(Працяг за тыдзень)

265

КОНКУРС

на найлепшае выкананне беларускіх песень

Галоўнае Праўленне Беларускага грамадска-культурнага таварыства паведамляе, што конкурс на найлепшае выкананне беларускіх песень адбудзецца 5,12 і 19 кастрычніка г.г. у будынку Таварыства, Беласток, вул. Варшаўская 11. Пачатак у 18 гадзін.

У сувязі з тым, што немагчыма праслухаць усіх удзельнікаў конкурсу ў адзін дзень, будуць яны падзелены на групы. Кожны з удзельнікаў будзе мець вызначаны дзень свайго выступлення, аб якім Таварыства паведаміць пісьмом.

Удзел у конкурсе прымуць толькі тыя асобы, якія прыслалі заявы да 31 жніўня. Новых заяў Таварыства разглядаць не будзе. Тыя асобы, якія злажылі заявы да 31 жніўня і не атрымаюць паведамленняў, павінны прыехаць на конкурс на дзень 19 кастрычніка.

СЕЛЬСКАЯ ГАСПАДАРКА БЕЗ ТАЯМНІЦ

ГЭТА НЕ ДЭСЕРТ!

Чалавек любіць смачна з'есці. Не дастаткова яму кавалка смажаніны. Трэба яшчэ штосьці да гэтага — агурок, часам грыбкі ці салатка з кіслай капусты.

А вось над тым, што нашы карміцелькі таксама любяць квашанкі, толькі з іншых рэчываў і не на дэсерт, мы часам забываем.

Што азначае слова «квашанка»? Гэта значыць, што свежыя і сачыстыя прадукты, якія лёгка псуюцца, былі закансерваваны. У гэтым выпадку нашым саюзнікам з'яўляюцца мільярды бактэрый, якія перарабляюць цукар, які ёсць у раслінах, на малочную кіслату. А малочная кіслата затрымлівае працэс гніення (раствор каля 1,5 — 2%). Чаму так намаўляем на заквашанне, або сіласаванне? Бо страты кармавых якасцей у сухой траве складаюць 30—40%, а часам нават больш 50%. Страты пры сіласаванні абмяжоўваюцца ў граніцах 10—20%. Ёсць і іншыя прычыны. Пры сіласаванні захоўваем шмат сачыстых кармоў, якія збіраем з поля якраз цяпер (адпадкі прапашных: лісце буракоў, морквы, бульбоўнік і т.д.). Сілас, або квашанка, — гэта кармавы рэзерв. Калі добра зроблены, можа праляжаць нават некалькі год. Апрача гэтага, корм гэты смачны, выгодны ў карыстанні і спрыяе павышэнню надояў малака.

Цяпер найлепшы час закладання сіласаў. У залежнасці ад колькасці цукру ў раслінах і ў сувязі з тым па хуткасці заквашання дзелім расліны на тры групы:

1) лёгка заквашваюцца: кукуруза, кармавая капуста, сланечнік, бручка, морква, бульба, высаладкі, лісце з прапашных.

2) даволі цяжка заквашваюцца: стручковыя мяшанкі, трава, бульбоўнік, лубін.

3) цяжка заквашваюцца: люцэрна, канюшына, віка, сэрадэля, соя.

Найлепшыя вынікі дае мяшанне гэтых раслін. На Беласточчыне выгодна рабіць наступныя мяшанкі: кукуруза і травы (II або III пакос); кукуруза, сланечнік, канюшына або кармавое жыта; бульба з люцэрнай; кукуруза, лісце з буракоў і травы.

Асноўныя правілы заквашання: зялёную масу, дробна парэзаць, за адзін дзень усё засіласаваць, добра ўтаптаць, шчыльна накрыць сіласнай паперай, саломай і прысыпаць зямлёй. У перыяд абсядання сіласа ліквідаваць утварыўшыеся шчыліны.

Праз 6 тыдняў сілас гатовы. Ён павінен мець наступныя рысы: светлазялёны або аліўкавы колер, прыемны запах (свежага хлеба), слаба кіслы смак. Калі сілас мае карычневы колер, востры запах гнілізны, гэта сведчыць аб тым, што ён быў няправільна заквашаны. Такім кармом карміць жывёлу нельга.

Каб поўнасцю забяспечыць патрэбы нашага ваяводства ў сіласе, трэба мець 1,2 млд. кг сіласу. Пакуль што маем толькі 11,8% гэтай колькасці такога карыснага корму.

Інж. М. СУХАЖЭБРСКІ

(Працяг са стар. 1)

Так выглядае мінулае, па якім са слязінкай у вачах уздыхаюць і аб якім вельмі ахвотна вядуць гутарку жыхары былога мястэчка. Аб Ялоўцы — вёсцы яны гавораць неахвотна.

— Што цяпер Ялоўка, — кажуць. — Глуш ды годзе. Ад такіх Шымак і то яна залежная. Спатрэбіцца купіць нейкую жалезіну, дык ідзі ў Шымкі. Там дзве крамы. А ў нас адна і тая не так як трэба. Да вайны было іх дзесяць.

3 верасня я пабываў у Ялоўцы на ўрачыстым пачатку новага навучальнага года. Сёлета ў мясцовай пачатковай школе прыступіла да навукі 157 дзяцей. У школе ёсць 6 настаўнікаў. Кіраўнік Ольга Ёська працуе тут ад 1946 года.

— За гэты час, — кажа кіраўнік, — дзесяткі маіх выхаванкаў закончылі сярэднія і вышэйшыя навучальныя ўстановы. Яны працуюць настаўнікамі, інжынерамі, лекарамі. Некаторыя з іх, як, напрыклад, інжынер Юльян Ціжынскі, сын ялоўскага селяніна, займаюць адказныя пасады ў кіруючых гаспадарчых органах нашай краіны.

Да вайны вышэйшую адукацыю закончыў толькі адзін чалавек з Ялоўкі. Гэта быў сын Ёселя Сальмана.

НА КАГО СПАДЗЯВАЦЦА?

Справа адпаведнага забеспячэння насельніцтва ў прамысловыя тавары сталася ў Ялоўцы сапраўды вялікай праблемай. Мясцовая крама, якая змяшчаецца ў прыватным будынку, вельмі цесная і зусім не прыстасаваная да ўмоў сучаснага гандлю. Прадаўшчык Тадэуш Турлінскі, хоць і вядомы ва ўсёй аколіцы сваёй ветлівасцю і дбайнасцю аб чысціні (нядаўна міністр гандлю прызнаў яму адзнаку прыкладнага прадаўца), далёка не ў сілах адпаведна забяспечыць сваіх кліентаў. У маленькім пакойчыку не змесціш шмат тавараў. А справа часцейшага давозу тавараў таксама не лёгкая, зважыўшы, што да міхалоўскай ГС будзе з Ялоўкі каля 30-ці кіламетраў. Беручы ўсё гэта пад увагу, праўленне ГС пастанавіла ў Ялоўцы пабудаваць новую краму. Сродкаў на гэта ў ГС малавата, але разлічвалі на грамадскі чын жыхароў Ялоўкі. І памыліліся. Калі перад ліпеньскім святам працаўнікі ГС прыехалі ў Ялоўку, каб грамадскім чынам залажыць фундаменты пад будучую краму, з мясцовых жыхароў ніхто не паварухнуў нават пальцам. Мужчын мо' з дваццаць сядзела бяздзейна на рынку, абыякава прыглядаючыся працуючым, ды, мабыць, успамінаючы аб мінулым Ялоўкі. Некалькі дзён таму назад працаўнікі ГС ізноў прыехалі, каб прадаўжаць пачатую работу. Ніхто з мясцовых не прыйшоў дапамагчы ім. Але колькі скаргаў сыплецца з вуснаў жыхароў Ялоўкі на слямазарнасць ГС у пабудове крамы! На валовую скуру іх не ўпісаў бы!

Ялоўка шмат разоў пацярпела ад страшэнных пажараў. Пажарамі так напалоханае насельніцтва, што калі ноччу надыходзіць навальніца і бліскаюць маланкі, то ў Ялоўцы ніхто не засне. Малыя і старыя сядзяць напагатове. Нейкі час таму назад па ініцыятыве супрацьпажарнай каманды ў Ялоўцы пачалі будаваць рамізу. Да грамадскага чыну з'ехаліся людзі з Залешан і другіх акалічных вёсак, але з Ялоўкі апрача членаў супрацьпажарнай каманды ніхто не вышаў да гэтай працы. Чаму? Жыхары Ялоўкі ўсё спадзяюцца, што нехта за іх зробіць. Працаваць самым задарма? Не, гэтага яшчэ не было ў Ялоўцы.

ЗА ГОД ПРАПІВАЮЦЬ 7 ТРАКТАРАЎ

Калі я запытаў Тадэуша Турлінскага, які тавар карыстаецца найбольшай папулярнасцю сярод кліентаў, ён, не задумваючыся, адказаў: гарэлка. На працягу 30-ці дзён Турлінскі прадае яе ў сярэднім на 45 тысяч злотых.

— Чым растлумачыць так вялікае спажыццё алкаголю?, — пытаю ў каменданта міліцыі Івана Грыко.

— Некаторыя, цішком, абвінавачваюць у гэтым мяне і камендатуру, — адказвае, смеючыся, камендант. — Бачыце, справа ў тым, што мы даволі моцна ўзяліся за ліквідацыю самагоншчыкаў. Тут іх было процьма. Гналі самагонку ў кожнай вёсцы і калёніі. Самагоншчыкі сталіся зморай насельніцтва. Калі пачалі іх выкрываць і караць, дык перасталі гнаць, але затое купляюць больш гарэлкі ў краме. Па-мойму, аднак, прычына ў іншым, — працягвае камендант. — Ва ўсёй нашай аколіцы няма ніводнай святліцы. Няма ніякага культурнага жыцця, разрыўкі. Кіно прыязджае адзін раз у месяц і толькі ў летнім перыядзе. Зімою, калі завее снегам, у Ялоўку цяжка прабрацца. Тэлебачанне яшчэ не зусім папулярнае. На ўсю аколіцу ёсць толькі два тэлевізары. Адзін — у Доме старцаў, другі — ў бацюшкі. У Дом старцаў моладзі не пускаюць, а бацюшка таксама не дасць свайго тэлевізара ў агульнае карыстанне. Дык што маюць рабіць? П'юць, на забавах буяняць.

Насельніцтва Ялоўкі і аколіцы наогул лічыцца бедным. Зямля тут слабая, неўраджайная. Заробкаў таксама няма, бо далёка ад горада. Але п'юць, сапраўды, страшэнна многа. Прапіваюць звыш паўмільёна злотых у год! Гэта ж не жарты! Што можна купіць за гэтыя грошы? О, шмат чаго карыснага. Напрыклад, 7 папулярных «Зэтараў» або «Урсусаў», якія каштуюць 72 тысячы злотых. На палях ялоўскіх сялян яшчэ ніхто не бачыў трактара. Апрацоўка зямлі адбываецца тут старым адсталым метадам. Мала ў каго ёсць хаця б нават прасцейшая сельгасмашына. Прыватныя ўласнікі малацільных агрэгатаў усё яшчэ набіваюць кішэні грашыма ялоўскіх сялян. На восем вёсак ялоўскай грамады, калі не лічыць калёніі Мастаўляны, няма ніводнага сельгасгуртка. Таму і фондам развіцця сельскай гаспадаркі грамада Ялоўка дагэтуль зусім не карысталася. На яе конце ляжыць у банку бяздзейна 1 396 629 зл. Да 1965 года гэтая сума павялічыцца амаль да трох мільёнаў злотых. Падумаць толькі, як мог бы наступіць уздым сельгасвытворчасці гэтай заняпалай аколіцы, калі б адпаведна выкарыстаць усе гэтыя сродкі. Тады, мабыць, не даводзілася б сумаваць па былой мястэчковай Ялоўцы. Сучасная Ялоўка — вёска мае перад сабой ясныя перспектывы. Але неабходна ініцыятыва мясцовых улад і грамадства да ажыццяўлення гэтых перспектыў.

В. БАРШЧЭЎСКІ

РЫБАК. Фота: ХЫЛІНСКІ

ПРАЎНІК РАІЦЬ

ХТО МАЕ ПРАВА ДА СПАДЧЫНЫ СЯЛЯНСКАЙ ГАСПАДАРКІ

Спадчыннае права да гаспадаркі мае толькі той, хто перад смерцю завяшчальніка працаваў на гаспадарцы прынамсі адзін год. Права да спадчыны не мае той, хто хоць і працаваў на гаспадарцы, але на аснове ўмовы аб працы працаваў у дзяржаўным, кааператыўным ці прыватным прадпрыемстве або ўстанове.

Не бярэцца пры гэтым пад увагу праца ў дзяржаўных, кааператыўных і грамадскіх арганізацыях, калі хто быў да яе пакліканы праз выбары. Напрыклад: той, хто займае пасаду старшыні Прэзідыума грамадскай рады або ва ўрадзе кааператыва, не траціць спадчынных правоў. Не траціць гэтакага права і той, хто сезонна працуе на іншых гаспадарках або на лясных работах і ў прадпрыемствах, якія працуюць для сельскай гаспадаркі, напр. у меліярацыі або пры цукроўні ці вінакурні. Захоўвае спадчынныя правы таксама той, хто працуе ў рамесніцкай майстэрні, якая абслугоўвае мясцовае насельніцтва, напр. каваль.

Не траціць правоў той хто не працаваў на гаспадарцы, бо быў хворы або быў прызваны ў армію.

Асобы, якія не працавалі на спадчыннай гаспадарцы, але маюць уласныя гаспадаркі або працуюць на гаспадарцы жонкі (мужа), утрымоўваюць права да спадчыны.

Таксама права да спадчыны маюць:

1) непаўналетнія, г. зн. тыя, якія не скончылі 18 год;

2) тыя, якія здабываюць прафесію або вучацца ў сярэдніх і вышэйшых школах;

3) трывала няздольныя да працы. Да гэткіх залічваюцца тыя, якіх лекарская камісія закваліфікуе да 1 або II групы інвалідаў.

У асноўным гаспадарку могуць атрымаць толькі тыя, якія прынамсі год перад смерцю завяшчальніка на ёй працавалі, або маюць свае асобныя гаспадаркі ці жывуць на гаспадарцы мужа (жонкі).

Аднак, калі б сярод спадчыннікаў гэткіх не было, то асобы іншыя, якія маюць права да спадчыны, калі яны маюць дастатковыя кваліфікацыі да вядзення гаспадаркі, могуць на працягу 6 месяцаў ад смерці завяшчальніка злажыць у натарыуса або ў судзе асвядчэнне, што згаджаюцца жыць на гаспадарцы. У такім выпадку можа быць прызнана гаспадарка тым, хто, напрыклад, вучыцца ў горадзе.

Тыя, якія зямлі атрымаць не могуць, а маюць права да спадчыны, атрымоўваюць сплату.

Як відаць з вышэй прыведзеных вывадаў, усе дарослыя, здольныя да працы асобы, якія пражываюць у горадзе, не маюць спадчынных правоў.

Такім спосабам закон аб агранічэнні падзелу сялянскіх гаспадарак пакончыў з той сітуацыяй, што асобы даўно пражываючыя ў горадзе, якія жывуць лепш ад сваіх вясковых родзічаў, дамагаліся сплат, руйнуючы гаспадарку.

БЕЗ РЭХА

Лабараторыя ў Інстытуце Тэлекамунікацыі ў Стакгольме (Швецыя). Лабараторыя мае найбольшы ў Еўропе г.зв. пакой без рэха. Сцены яго маюць 4000 спецыяльных пластмасава - металёвых плітак, якія паглынаюць рэха. Паверхня пакоя 1100 м². Служыць ён для доследаў над радыёвымі мікрафонамі.

(вл)

Кадр з фільма.

Ганебнае „паразумленне”

Вядомы італьянскі рэжысёр і акцёр Віторыо дэ Сіка выехаў у Гамбург для правядзення здымак некалькіх сцэн да антыгітлераўскага фільма. Аднак сустрэўся ён з візглівымі атакамі заходненямецкіх газет. Вярнуўшыся ў Італію, рэжысёр Сіка сказаў наконт Заходняй Германіі:

— Гэта страшная краіна! Усё яшчэ жывая тут ганебная мінуўшчына, усё яшчэ гітлерызм атручвае душу нямецкага народа. Калі б вы толькі пабачылі твары нямецкіх статыстаў, нанятых пры фільмаванні адной са сцэн, у час якой была выкарыстана наіграная прамова Гітлера ў сувязі з заняццем нямецкімі войскамі аўстрыйскай сталіцы Вены... Твары статыстаў былі бледнымі, у іх вачах адмалёўваўся смутак па мінуўшчыне і адначасова гордасць за такую мінуўшчыну. Некаторыя з іх нават заціскалі кулакі і дрыжэлі. Голас Гітлера прынялі яны зноў як кліч — кліч джунглі»...

Можна здагадацца, як зарэагавалі на такія словы заходненямецкія газеты. На Віторыо дэ Сіка не пакінулі сухой ніткі...

Праз пэўны час прэсбюлетэнь адэнауэраўскай партыі ўрачыста паведаміў пра германа-італьянскае «паразумленне» аб спыненні выпуску ў Італіі «антыгерманскіх» (чытай антыгітлераўскіх) кінафільмаў. І так пасля «Генерала дэла Роверэ», пасля «Чатырох дзён Неапаля» і апошняга фільма «Палонныя з Альтоны» ў Італіі не паявіцца ўжо больш фільмаў пра гітлераўскія злачынствы

а-(ся)

Прычоскі па-румынску

Як вам падабаецца гэтая прычоска? Праўда, вельмі прыгожая? На бліжэйшы сезон прапануюць яе румынскія модніцы.

а-вр

Самалёт сутыкнуўся з арланам

Самалёт заходзіў на пасадку. Зроблен апошні разварот, і карабель выйшаў на прамую. Выпушчана шасі. І раптам пачуўся рэзкі ўдар, самалёт страсанула і ён шпарчэй, чым звычайна, пачаў зніжацца. Вялікае было здзіўленне лётчыкаў, калі яны выявілі ў крыле дзірку дыяметрам 70 на 30 сантыметраў. Зазірнулі ў прабоіну, там аказаліся... пер'і птушкі, рыбіныя косці і луска. У паветры адбылася сутычка з арланам, які нёс вялізнага сазана.

Сутычка самалётаў з птушкамі здараецца нярэдка. З арланам жа, птушкай моцнай і даволі асцярожнай, сустрэча ў паветры — рэдкі выпадак.

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

КАНТРАБАНДА

У напрамку Сінгапура плыве шхуна, гружаная каўчуком. Перапыняе яе ваенны карабель і падае сігнал «машына стоп!» Шхуна, аднак, не затрымліваецца. Гучыць перасцерагальны выстрал. На палубе шхуны рух. На мачту ўзнімаецца флаг з велізарным надпісам: «10.000 долараў». Раздаецца другі выстрал. Флаг мамантальна зняты. На яго месца паяўляецца новы флаг. На ім ужо надпіс: «20.000 долараў». Трэцяга выстралу не чуваць. Ад шхуны імчыць маторка, прычальвае да борта карабля. Кароткая размова, узаемныя поціскі рук, і пухлы ад долараў канверт пераходзіць з далоні ў далонь. Шхуна паплыла далей.

Долар — гэта сіла! Асабліва цяпер, калі вартасць інданезійскага рупія падае з дня на дзень; хутка растуць цэны, але зарплаты застаюцца такімі самымі. Жыць жа з чагосьці трэба... Інданезійскія таможнікі атрымоўваюць па закону палавіну тавараў перахопленай кантрабанды. Вельмі многа! Дзеляцца здабычаю паміж сабою, справядліва, паводле... службовага чыну. За 1962 год перахоплена кантрабанды 1010 тон вартасцю 230 тысяч долараў. Здавалася б, глупства.

Дык чаму ж штораз распісваюцца аб кантрабандзе газеты, стогнуць эканамісты, грымяць аб ёй у сваіх прамовах вядомыя палітыкі?

Міністэрства сельскай гаспадаркі ў Джакарце паведамляе, што кожны год удаецца кантрабандзе вывезці 30 тысяч тон каўчуку — гэтага асноўнага гандлёвага прадукту Інданезіі. Тым часам першы сакратар Камуністычнай партыі Інданезіі Аідзіт выявіў, што фактычна выкрадаюць каўчуку ў пяць разоў больш! Значыць, каля 150 тысяч тон у год! А амерыканскі сенатар і выдатны эканаміст Хьюмпрэй ablічвае інданезійскую кантрабанду на 300 мільёнаў долараў у год!!! У большасці гэта, як вядома, каўчук... У чым жа прычыны шалёнай розніцы паміж 230.000 долараў злоўленай і 300.000.000 долараў фактычнай кантрабанды!?

Вось перад намі геаграфічная карта Інданезіі. Процьма астравоў і астраўкоў; пралівах, залівах і каналаў, якія размешчаны на прасторы, роўнай тэрыторыі Еўропы. Нізіны балоцістых рэк і раі прыбярэжных астравочкаў немагчыма пастаянна кантраляваць, што спрыяе кантрабандыстам. Тым не менш, многія лічаць, што практычна няма кантрабанды. Няма! Тых некалькіх галадранцаў, якія былі злоўлены з пару тонамі каўчуку, з'яўляюцца зернем пяску ў параўнанні да магутнага экспарту заграніцу... Іншая справа, што ёсць некаторыя прычыны, з-за якіх не кожны загранічны транспарт праходзіць таможны кантроль (!?)

Шчыра кажучы, караблі хутка вылавілі б і рэшту кантрабандыстаў. Вядомы іх сховішчы, вядомы іх намеры. Ды ўсё гэта дробныя плоткі, не маючыя істотнага значэння ў сапраўды вялікай кантрабандзе, якая вынішчае Інданезію. Дзе вялікія кантрабандысты? Напрыклад, у Медане. Таксама вядомы іх прозвішчы, вядомы іх метады, вядомы іх сувязі. Чаму нічога не зроблена, каб ліквідаваць іх? Трэба ведаць, што Медан — гэта сядзіба вайсковага камандвання на востраве Суматра. Урэшце, трэба ведаць і тое, што інданезійскія вайсковыя ўлады мала лічацца з цывільнай адміністрацыяй, а найчасцей увогуле не лічацца з ёю. Перад усім на Суматры, дзе ад некаторага часу існуе асаднае становішча ў сувязі з правакацыямі Англіі, якая ні за што не хоча адмовіцца ад рэштак сваіх калоній у гэтым раёне свету. Выкарыстоўваючы напружаную сітуацыю, пэўныя колы вышэйшага інданезійскага афіцэрства стараюцца збіць сабе капіталы на кантрабандзе. Пакуль што цэнтральныя ўлады вымушаны прыкрываць вочы на іх злачынную дзейнасць, каб унікнуць міжусобнай шуміхі напярэдадні англа - інданезійскага крызісу.

Дырэктар Цэнтральнага таможнага ўпраўлення ў Джакарце пан Сухарнома часта знікае «па важных і неадкладных справах», як толькі прыходзіць да яго загранічны карэспандэнт. Прадчувае, што запытаюць яго пра няясную розніцу між трымастамі мільёнамі долараў з рапарта Хьюмпрэя і скромнымі двумастамі тысячамі долараў у справаздачах таможнікаў. Што ж ён можа сказаць? Што ў спецыфічных інданезійскіх умовах трэба бачыць розніцу паміж праследваннем кантрабанды вялікіх фінансістаў і палітыкаў? Што існуе гіганцкі «неафіцыйны экспарт»?!

Як доўга можна цярпець уплывовыя банды, якія разам з сінгапурска - англійскімі камбінатарамі раскрадаюць багацці беднай Інданезіі?

Цяжка спадзявацца яснага адказу на гэтыя пытанні. Раз падкупнасць з'яўляецца тут сродкам палітычных розыгрышаў і торгаў, не паможа ані сто, ані тысяча палымяных прамоў інданезійскіх дзеячоў, якія крычаць аб фактах кантрабанды, але старанна змоўчваюць прычыны!

а-ся

ПАРАДЫ

КРУГІ ПАД ВАЧЫМА

Цёмныя кругі пад вачыма часцей за ўсё бываюць у выніку некаторых зрушэнняў у арганізме — захворванняў яечнікаў, нырак, страўніка і печані, launch ператамлення або недасыпання. Хворыя на хранічныя запоры таксама часта маюць кругі пад вачыма. Часам яны могуць паявіцца і ў выніку адсутнасці падскурнага слою тлушчу або надзвычай тонкай скуры, праз якую відаць крываносныя сасуды. Калі вельмі моцныя кругі пад вачыма, звярніцеся да ўрача. Апрача таго, мы рэкамендуем наступнае: пазбягайце тлустай ежы, не злоўжывайце чаем, кавай, вострымі стравамі і алкаголем, ешце як мага больш гароднiны, спіце не менш 8—10 гадзін у суткі, кожную раніцу нашча выпівайце шклянку адвару рамонку без цукру, рэгулярна рабіце кампрэсы на вочы з халоднага адвару рамонку, свежага малака або адвару пятрушкі.

З кожным годам мяняе свой выгляд беларуская вёска, усё больш на яе палях цяжкую фізічную працу замяняе сучасная тэхніка.

На здымку: У калгасе «Брэсцкі» Брэсцкай вобласці праходзіць выпрабаванне новы бульбаўборачны камбайн «КГП—2». Машына аддзяляе бульбу ад зямлі і па транспарцёру грузіць яе ў аўтамашыны.

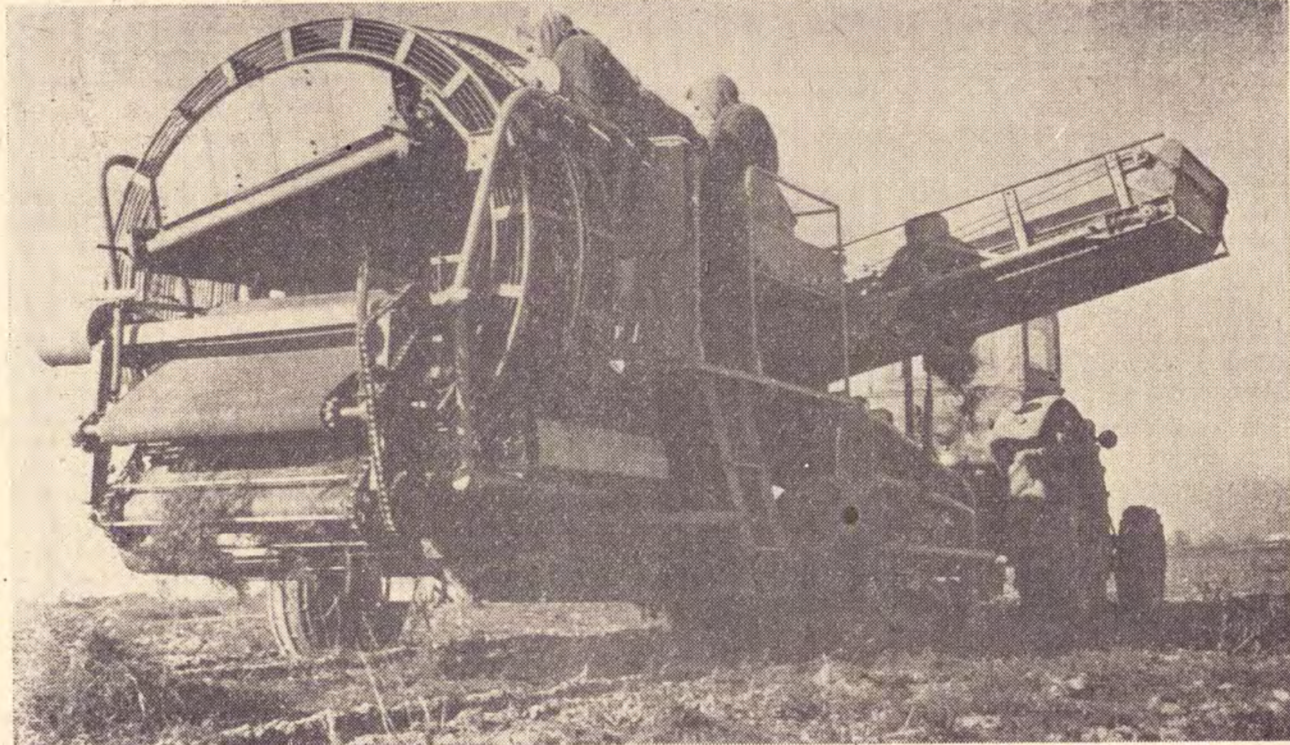

Трыбуна чытачоў

ПА СЛЯДАХ НАШЫХ МАТЭРЫЯЛАЎ

ЯК ГС БАРОНІЦЬ „НУЖНІКА"

У нумары 33 «Нівы» была змешчана інфармацыя пад загалоўкам — «Крынкаўскі «нужнік», за якую мясцовы ГС не на жарты раззлаваўся. У сваім экстраным пісьме, чорным па белым, цвярдзіў, што, маўляў, ва ўсім гэтым не ён вінаваты, бо няшчасны нужнік ужо дваццаць год стаіць на адным і тым жа месцы, і будзе стаяць! Па-першае, патрэбны ён для гасподы (ГС не здрадзіўся, што гаспода знаходзіцца на зусім другой вуліцы!); па — другое, нават сама сесія ГРН не змагла перанесці нужніка ў іншае месца (здаецца нам, сесія мае важнейшыя справы) і, па-трэцяе, няхай сама «Ніва» (раз такая разумная!) расстараецца нам, значыць, ГС-у, пляц і ён, ГС, гарантуе, што перабудуе нужнік, скажам, за тыдзень часу, во!

Крынкаўскую «нужнікавую праблему» вырашыла кароткая інтэрвенцыя павятовага санітарнага інспектара ў Саколцы, які паведаміў нас: «нужнік» будзе ліквідаваны і пабудаваны ў адпаведным месцы.

Ну, і навошта былі аж такія тлумачэнні, шаноўныя кіраўнікі ГС?

(ся)

І ў Ляўкове так бывае

Старое Ляўкова — даволі шумная вёска. Яна цэнтр грамады. Тут і Прэзідыум ГРН, і пошта, і пункт аховы здароўя, і сямікласная школа, і новая крама. Моладзь вучыцца ў школе сельскагаспадарчай падрыхтоўкі. Таму сюды даволі часта прыязджае кінаперасоўка, амаль заўсёды два разы ў месяц. Але часта сеанс працягваецца да позняй ночы, бо кінамеханікі прыязджаюць п'яныя і тады кіно ўвесь час псуецца.

Віктар Харкевіч
Старое Ляўкова

ХВАЛЯЦЬ СУЧАСНУЮ ТЭХНІКУ

У аколіцах вёсак Залешаны і Навасады, Беластоцкага павета, ёсць велізарны масіў балот, каля двух тысяч гектараў. Ад найдаўнейшых часоў гэтымі балотамі мала карыстаўся чалавек. Тут была такая дрыгва, што нават пры найбольш гарачым і сухім леце не прайсці па іх. Некалькі год назад дзяржава пачала праводзіць меліярацыю і загаспадараванне гэтых балот. Ужо змеліяравана звыш 200 гектараў. Зараз расце тут высакаякасная трава. Догляд над змеліяраванымі сенажацямі пастаянна мае водная суполка ў Залешанах. Гэтая суполка з'яўляецца адной з больш на Беласточчыне. Яна ахоплівае гаспадароў з Вейкаў, Падазеран, Ляхоневіч, Луплянкі, Шымак, Буд, Цісоўкі і Навасад.

Людзі тут вельмі задаволены меліярацыяй. Яна дапамагла ім павялічыць жывёлагадоўлю і надоі малака. Але калі толькі пачалася меліярацыя, мала было прыхільнікаў яе. Некаторыя, як, напрыклад, Ева Лях з Залешан з ружанцам у руцэ лягала пад гусеніцы трактара, каб толькі не ехаў на яе балота. Неаднойчы трэба было інтэрвенцыі міліцыі, каб трактарыст спакойна мог заараць.

Вядома цяпер, калі вырасла тут трава высокая і роўная, бы сцяна, бабуля Лях і другія неахвотныя смяюцца са сваёй цемры і хваляць сучасную тэхніку.

(вр)

СПРАВЫ КІНАПЕРАСОЎКІ

КІНО ЦІ КПІНЫ

У Альхоўцы перад будынкам школы сабралася шмат народу. Прыйшлі людзі з Леснай, Забродаў, Міклашэва, Масева. Вядома, сёння ж у Альхоўцы кіно!

Зайшлі ў залу, уселіся. Кінамеханікі ўключылі апарат.

І раптам на зале пачуўся дружны рогат: кінафільм ішоў дагары нагамі. Сеанс перарваўся. За паўгадзіны зноў уключылі апарат. Здавалася, усё добра. Але раптам знік гук.

Кінамеханік штосьці буркнуў, закасаў рукавы і зноў пачаў калупацца ў апараце. А людзі чакаюць. Дзядуля Алёша, каб трошкі развесяліць спахмурнелых гледачоў, вымае з кішэні губны гармонік.

Праз нейкі час зноў уключаюць апарат. Гуку няма. Збянтэжаны кінамеханік просіць адкласці кінасеанс на заўтра.

На другі дзень зноў сабраліся людзі і пачаўся кінафільм. І раптам на экране вялікімі літарамі «Канец».

Аказваецца, кінамеханікі пачалі фільм з апошняй часткі. Сеанс пачаўся ад пачатку. Але ж людзі ўжо бачылі канец! Добры фільм, а глядзець нецікава. Вядома, што будзе ў канцы.

Ці ж бы гэта былі кпіны з сялян? А можа кінамеханік не дае сабе рады з апаратам? Можа ён не заўсёды бывае цвярозы?

Ці ж гэта нікога не датычыць?

Янка Зданоўскі
Альхоўка

ВАНЕВЫ ВОЙНЫ

(Працяг са стар. 4)

надта размоўным у лаянцы. Цяжка пераносіць маўклівую хадзьбу цёшчы за тонкай сцяною, у куханьцы...

Іван Заброцкі перажывае свой жыццёвы тупік. Два гады таму назад яго, бясклапотнага маладажона, мала цікавіў свежаўхвалены закон аб планавым вясковым будаўніцтве. Лакомства багатага бацькі на зямлю прымусіла яго пазнаёміцца бліжэй з гэтым законам...

*

З Іванавага прытулку выбіраюся на катлоўскую вуліцу. Душна. У бярозах званых Караваевымі сварацца вароны. На дождж...

КАСТУСЬ ЯНКОЎСКІ

Рудуты і Крывятычы будуюць, а што?...

Прыклад Гайнаўскага (будова грамадскім чынам спажывецкіх магазінаў) пашыраецца на Бельскі. Вядома, суседзі, а добры прыклад таксама заразлівы. І так, вёскі Рудуты і Крывятычы і ў сябе грамадскім чынам пачалі будову гэтых прыбыткаў выгоды, папулярна званых крамамі. Рудуты паставілі ўжо зруб, Крывятычы толькі пустакі звезлі. Пустакі, як Рудуты так і Крывятычы, вазілі сваімі фурманкамі з ГС у Орлі.

У Рудутах многа работы зрабілі члены мясцовай пажарнай каманды, асабліва ў выкопках і будове фундаменту. (вл)

Паўлаўскія самадзейнікі

Мастацкі гурток БГКТ з Паўлаў, які працуе яшчэ першы год, здабывае на Бельшчыне вялікую папулярнасць. Самадзейнікі з пастаноўкамі «Мікітаў лапаць» і «Суд» выступалі з вялікай паспяховасцю ў Гнецюках, Сацах, Астраўках, Козліках і іншых вёсках. Перапынкам на некалькі месяцаў былі палявыя работы. Зараз зноў паўлаўскі аматарскі драмгурток пачаў сваю дзейнасць. Выступаў ён нядаўна ў Гацьках. Наступны выезд запланаваны ў Трасцянку ў Гайнаўскім павеце.

мх.

Аддзел БГКТ у Саколцы ў новым памяшканні

Паведамляем усіх сімпатыкаў і членаў БГКТ, што Аддзел БГКТ у Саколцы з днём 5 верасня б.г. перанесены ў новае памяшканне пры вуліцы Беластоцкай 61 (уваход ад вуліцы) з увагі на рамонт займанага дагэтуль памяшкання.

Адначасова падаем да ведама, што пры аддзеле існуе даволі багатая бібліятэка беларускіх, рускіх і польскіх кніжак, якая ў апошні час узбагацілася цікавымі пазіцыямі.

Усіх ахвотных запрашаем карыстацца нашай бібліятэкай. Аддзел наш адкрыты ў панядзелак і аўторак ад гадзіны 8 да 15^{00}, у другія дні дарыўча.

Праўленне аддзела.

Солтыс нашай вёскі

У вёсцы Тарнопаль солтысам з'яўляецца пажылы гаспадар Аляксандр Засім. Яго выбралі аднавяскоўцы восенню 1960 года. Засім — гэта добры гаспадар на сваёй гаспадарцы і ў вёсцы. Наш солтыс часта склікае жыхароў вёскі на сход, там гаворыць аб дасягненнях сваёй вёскі, аб працы грамадскім чынам і аб дзяржаўных пастановах. Калі заканчваецца сход, солтыс заўсёды прыпамінае аб тэрміновай уплаце падатку, бульбы, мяса і жыта.

Дзякуючы яму Тарнопаль з'яўляецца адной з перадавых вёсак у Семяноўскай ГРН. Солтыс наш стараецца павялічыць колькасць членаў у сельскагаспадарчым гуртку, які ўжо выйшаў на новую і лепшую дарогу. За сумленную працу жыхары нашай вёскі цэняць і паважаюць свайго солтыса.

Янка Бура
Тарнопаль

Дарагое СЭРЦАЙКА!

Маю 22 гады і ўжо год замужам. Жыву вельмі згодна з мужам. Але адно мне не падабаецца ў майго мужа: ён вельмі зайздросны і часам без прычыны робіць мне вымаўкі, што на аднаго мужчыну не так глянула, а другі зноў вельмі ветлівы да мяне і т.д.

Я працую ў грамадскай радзе нарадовай у сваёй вёсцы. У нас працуе таксама Алёша (нават сядзіць побач са мной у пакоі). Ён вельмі ветлівы і добры хлапец. Але мае адну, не зусім культурную прывычку: падыйсці да жанчыны, абняць яе, а нават і па-сяброўску пацалаваць. Нічога ён дрэннага не думае, але вось любіць такія ўхваткі. Мне гэта не разіць, але вось другі сябра сказаў майму мужу, што Алёша за многа круціцца ля мяне. А муж ужо і падумаў, што і сапраўды тут, між намі штосьці ёсць. Зрабіў мне такую авантуру, што сорамна ісці да працы. Але ж я зусім не вінавата, не хацела нават мужу тлумачыць і апраўдвацца, бо і не маю з чаго. Ужо 2 тыдні гаворым паміж сабой толькі «службова». Парай, Сэрцайка, што рабіць, бо мужа ўчынкі мяне сапраўды нервуюць.

Зіна
з Гайнаўскага павета

Дарагая **Зіна!**

Мне таксама не вельмі падабаюцца прывычкі Алёшы. Хоць яны аб нічым дрэнным не гавораць, але не надта на месцы, асабліва да замужніх жанчын. Ты, Зіна, павінна сказаць далікатна аб гэтым Алёшу. А з мужам ты павінна абавязкова пагаварыць. Вытлумач усё дакладна, і, зразумела, старайся каб гэта не паўтаралася. А хлопцу, які нарабіў такіх плётак, проста скажы, што займаецца «бабскімі плёткамі», якія абсалютна не пасуюць мужчыне.

СЭРЦАЙКА.

КІНО

Праграма

на 1—6.X.1963 г.

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Белавежа
„Tajemnica tajgi" (radz.), 1—3. „Pan Marszałek i ja" (NRF), 4—6.

Кляшчэлі
„Chłopiec z Czarnego lądu" (angl.), 1—3. „Gangsterzy i filantropi" (polski), 4—6.

Навасады
„Na białym szlaku" (polski), 5—6.

Нараў
„Głos z tamtego świata" (polski) 2—6.

Нараўка
„Kolorowe pończochy" (polski), 2—6.

Чаромуха
„Tata, mama, córka i zięć" (radz.), 1—3. „Jons i Erdme" (NRF), 4—6.

Чыжы
„Lata bez marzeń" (węgierski), 2—6.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Боцькі
„Bariera ognia" (radz.), 2—6.

Бранск
„Przystanek — komisariat" (węgierski), 1—3. „Król Maciuś I" (polski), 4—6.

Гродзіск
„SOS na Pacyfiku" (angl.), 2—6.

Орля
„Na scenach świata" (rumuński), 2—6.

Райск
„Spóźnieni przechodnie" (polski), 2—6.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Гарадок
„Noc szpiegów" (franc.), 1—3. „Trudne godziny" (włoski), 4—6.

Міхалова
„Sztubak" (czeski), 1—3. „Europolis" (rumuński), 4—6.

Супрасль
„Poste-Restante" (rumuński), 1—3. „Mam tu swój dom" (polski), 4—6.

Чорна Беластоцкая
„Ręka w potrzasku" (argentyński), 1—2. „Toni Soler — czarna błyskawica" (NRF), 3—4. „Sami na oceanie" (radz.), 5—6.

СЯМЯЦІЦКІ ПАВЕТ

Мельнік
„Globke — biurokrata śmierci" (NRD), 1—3. „Człowiek, który stchórzył" (radz.), 4—6.

Мілейчыцы
„Kongo walczy" (radz.), 1—3. „Gangsterzy i filantropi" (polski), 4—6.

Нурэц
„Skrawek błękitnego nieba" (jugosł.), 1—3. „Europolis" (rumuński), 4—6.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Крынкі
„Gdzie rzeki błyszczą w słońcu" (czeski), 1—3. „Chłopiec z Czarnego lądu" (angl.), 4—6.

Сухаволя
„Zamek z bajki" (NRD), 1—3. „Niewidomy muzyk" (radz.), 4—6.

Шудзялава
„Jak się młody Noszty żenił" (węgierski), 2—6.

Сідра
„Wesołe historie" (radz.); 1—3. „Sami na oceanie" (radz.), 4—6.

Янаў
„Manekin Pis" (holenderski), 1—3. „Opowieść o prawdziwym człowieku" (radz.), 4—6.

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Ліпск
„Majowe gwiazdy" (czeski), 4—6.

Новы Двор
„Ożeniłem się z czarownicą" (USA), 5—6.

Ніва

Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1.

Telefony: red. naczelny 25-89, centrala 37-41 do 49.

Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2,40 zł, kwartalnie — 7,20 zł, półrocznie — 14,40 zł, rocznie — 28,80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 102-7-161 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma.

Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa ul. Wilcza 46 Nr konta PKO 1-6-100024.

Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ „Ars Polona" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4,70 $ w Europie 6 $ — w USA.

Nakład 5455 Bttk A3

КУР'ЁЗЫ

ВАР'ЯТ — РЭГУЛІРОЎШЧЫКАМ

У Парыжы разбіўся аўтамабіль хуткай дапамогі, якім перавозілі псіхічна хворых. Выкарыстоўваючы замяшанне, з аўтамабіля ўцёк у той момант адзін з вар'ятаў. Затрымаўся ён на бліжэйшым скрыжаванні вуліц і з вялікай умеласцю пачаў рэгуліраваць вулічным рухам. Ані адзін шафёр не падумаў, што дзіўна апрануты рэгуліроўшчык — гэта вар'ят.

(а-вр)

ПРАФЕСІЯНАЛ

Аднойчы злодзея штурхнуў аўтамабіль. Шафёр спыніўся, падыйшоў да ахвяры, але ўбачыўшы, што не сталася нічога паважнага, сеў у машыну і паехаў.

— Ці вы не прыкмецілі, які быў яго нумар? — пытае міліцыянер, які якраз з'явіўся.

— Не, але вось яго бумажнік!

ПРЫЗНАННЕ

Як вядома, састарэлы Уінстан Чэрчыль захапляецца жывапісам і нават некалькі разоў наладжваў выстаўкі сваіх карцін.

— Чаму вы пішаце толькі пейзажы? — спыталі ў яго аднойчы.

— Таму, — прызнаўся ён, што дрэвы не могуць падаць на мяне ў суд за сапсаваны партрэт.

МІЖ ІНШЫМ

— Так як мне вы, доктар, раілі, я ела толькі рыбу.

— Мяне голымі рукамі не возьмеш, — сказала раззлаваная крапіва.

*

Акуліст выступіў на сходзе: — Дальназоркасць рэвізійнай камісіі выявіла блізарукасць дырэктара!

*

Цудоўныя ў аленя рогі, але выратоўваюць яго ногі.

*

Ён быў такім заўзятым балельшчыкам, што нават першым крыкам яго дзіцяці было: «А-а-у-т!»

АНАТОЛЬ ГАЛЧАНАЎ

ВЕРАБЕЙ І ШПАК

Аднойчы Верабей разгаварыўся са Шпаком:
«Скажы мне, Шпак,
Чаму ў прыродзе так:
За тое, што завешся ты Шпаком,
Табе вясной будуюць дом?
Мяне ж, хоць мы аднолькава дзяўбём,
За тое,
Што завуся Вераб'ём,
Ганяе гаспадар дручком?»
«Не, не за гэта, — Шпак сказаў, — павер мне,
Так, мы аднолькава дзяўбём,
Але
Я — шкоднікаў,
Ты — зерне».

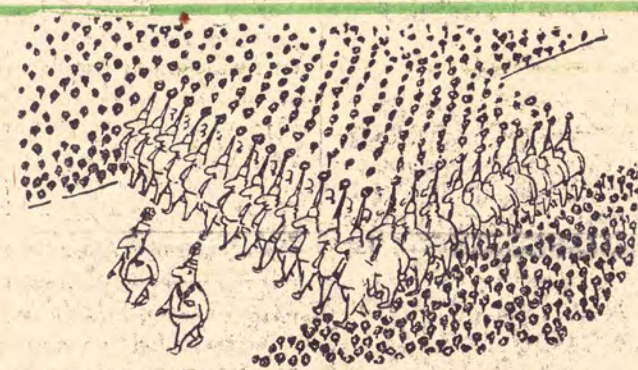

— Дзякуючы гэтаму зверху нас не відна.

ПАМЫЛІЎСЯ НУМАРАМ

Бацька быў прыемна здзіўлены, што яго гаварлівая дачка скончыла тэлефонную размову ўсяго за 20 мінут. Заўсёды яна гаварыла не менш гадзіны.

— Табе званіла сяброўка? — спытаў ён.

— Не, тату, гэта не была сяброўка. Проста нехта памыліўся нумарам.

НАКЦЮРН

Пажылога грамадзяніна ў тры гадзіны ночы разбудзіў тэлефонны званок.

— Гэта суседка, што жыве над вамі. Хачу вам сказаць, што ваш сабака вые і не дае мне спаць. Спадзяюся, вы яго супакоіце.

У наступную ноч тэлефон звоніць у кватэры суседкі.

— Гэта сусед, што жыве пад вамі. Учора ноччу вы мяне разбудзілі. заявіўшы, што мой сабака вые і не дае вам спаць.

— Так — так.

— Я хацеў вам толькі сказаць, што ў мяне наогул няма сабакі.

Песні па заяўках

Па просьбе **Сяргея Башуна** з Койлаў, Гайнаўскага павета, змяшчаем папулярную савецкую песню.

В НОЯБРЕ НА ДВОРЕ

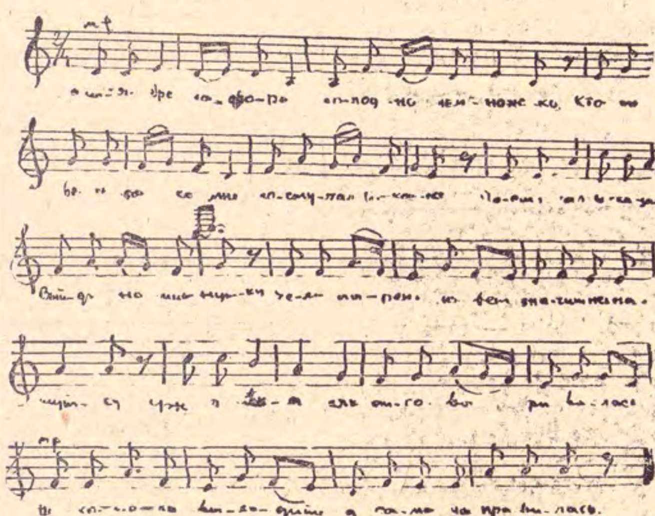

Музыка Н. Кутузава — Словы П. Касаножкіна

В ноябре на дворе холодно немножко.
Кто-то вечером ко мне постучал в окошко.
Постучал и сказал: «Выйди на минутку»,
Если парень зовёт, значит не на шутку.
Уж я так и сяк отговаривалась. (2 раза)
Не хотела выходить, а сама направилась.

Выхожу — он стоит. А мороз ужасный.
«Как сегодня, — говорит, — ноченька прекрасна!»
И завёл речь свою тихо и уныло,
А я бедная стою, прямо вся застыла.
Уж я так и сяк отговаривалась, (2 раза)
Стоять вроде холодно, а самой понравилось.

Постояла я с ним, кажется, немного.
Только чувствую — совсем отмерзают ноги.
Он и сам задрожал, трусится бедняжка.
И, наверно б, убежал, если б не милашка.
Уж не греет никак ни любовь, ни вата. (2 раза)
«Если любишь, — говорю, — не морозь, а сватай.»

На ўсялякі выпадак.

ВУЧОНЫ САДАВОД

Прыехаў студэнт сельскагаспадарчай школы ў вёску і, убачыўшы адно запушчанае дрэва, сказаў гаспадару:

— Гэтае дрэва вы не правільна даглядаеце, і яно не дасць нават дзесяці кілаграм яблык.

А гаспадар усміхнуўся і кажа:

— Яно не дасць і аднаго кілаграма яблык, бо гэта груша.

ЗВЕР

Грамадзянін вядзе на шнурочку сабаку, які мае незвычайна злосны выгляд. Цікавы прахожы, з апаскай паглядаючы на сабаку, пытае гаспадара:

— А ён дазваляе да сябе наблізіцца?

— Вядома, інакш як жа ён зможа ўкусіць?

НЕАБХОДНАЯ РЭЧ

«Самагонку я не гнаў і не збіраўся, а што ў мяне знайшлі апарат, дык я яго трымаў проста як рэч у хаце».

(З тлумачальнай запіскі)

САМАГУБЦА

Кліча жонка мужа і кажа:

— Хведар, ідзі злаві пеўня ды зарэж, супу наварым.

Пайшоў Хведар ды пачаў за пеўнем ганяцца. Ганяўся, аж пакуль певень не выскачыў на вуліцу і трапіў пад машыну.

Забраў Хведар задушанага пеўня, заносіць дамоў, а жонка пытае:

— Ну што, зарэзаў?

— Дзе там, — адказаў муж, — ён пакончыў жыццё самагубствам.

— Трапім ці не трапім?

Трапілі...

ДЗЕД — ДЫКТАТАР

Мой дзед Лаўрын меў невялікую фартуну і даволі вялікую сям'ю. Калі мая родная мама выйшла замуж за майго роднага тату, то сталася пятнаццатым членам Лаўрынавай сям'і.

Мой дзед, як той дыктатар Франка, не цярпеў асветы, крытыкі і лібералізму. Ён лічыў, што гэтыя праявы могуць падарваць яго непахісную дагэтуль уладу, і расправуляўся з імі грунтоўна. Калі дзед даведаўся, што мой тата вечарамі пачаў вучыць за газоўкай маю маму пісаць і чытаць, то газу замкнуў і строга забараніў марнаваць яе на такія глупствы. А калі аднойчы пачуў, што нявестка скардзіцца на абсалютную ўладу свёкра, дык нарабіў такога гармідару ў хаце, што пасля гэтага доўга насілі сінякі многія члены сям'і.

Не раз дзед гаварыў:

— Калі памру, дык глядзіце на покуць, ці часам мая рука не цягнецца да рамяня.

Майго дзеда Лаўрына баяліся не толькі члены сям'і, але і суседзі. Часта жонкі страшылі маім дзедам сваіх лянівых мужыкоў, калі тыя, пасля лішняй чаркі, не спяшаліся да працы і не хацелі злазіць з печы. Хапіла толькі крыкнуць «Лаўрын ідзе!», як злятаў мужык з печы, борзенька апранаўся і ішоў на выган гарадзіць дзірку насупраць сваёй палоскі.

Мой дзед Лаўрын быў скнэра. Калі прыкмеціў, што ў яго адсутнасці сыны пачалі малоць чыстае жыта на хлеб, то дадаваў падвойную порцыю мякіны. Бо трэба ведаць, што хлеб у майго дзеда быў, як тая канстытуцыя ў капіталістычных дзяржавах, дваякі — чысты, пахучы напаказ, пры чужых і ў святы, і з мякінай — наштодзень.

Часам мой дзед быў шчодры. Здаралася, што ходзячы па сваім садзіку, у які, апрача яго, нікому не дазвалялася ўваходзіць, падніме ўпаўшую сліву або грушу і дасць яе ўзрадаванаму члену сям'і.

Мой дзед Лаўрын любіў гарэлку. Не мала яе выпіў у вясковай карчме. Карчмар Арко даваў дзеду гарэлку на павер. Ведаў, што потым аплоціцца ўтрайне.

У жыцці майго дзеда былі два сур'ёзныя здарэнні. Аднойчы зімой пайшоў ён у суседнюю вёску за колам. А, вядома, зімою дзень кароткі, а ночы доўгія. Вяртаўся дзед ноччу і быў па чарцы. Ідзе праз лес са сваім колам і бачыць — воўк забег наперад і бяжыць на спатканне. Дзед быў бывалы, ведаў воўчыя ўхваткі. Паставіў кола і чакае. Воўк з размаху усадзіў галаву паміж спіц і пабег з колам.

Не заходзячы да хаты, накіраваўся дзед у карчму. Зайшоў і крычыць:

— Арку, давай гарэлкі, бо са мною бяда здарылася, воўк кола ўкраў.

І расказаў пра здарэнне ў лесе.

Арко даў гарэлкі. Выпіўшы, дзед пайшоў спаць, а раніцай узяў кій і адправіўся шукаць кола. У лесе нагнаў Арку. Удвох па слядах знайшлі кола і ваўка. Арко здзёр з ваўка скуру, ўзваліў яе на плечы, дзед узяў кола, і пайшлі ў карчму замочваць удачу.

Другое здарэнне было таксама праз гарэлку. Мой дзед Лаўрын быў добрым сплаўшчыкам і нямала выпіў гарэлкі ў Тыкаціне і іншых карчмах па рацэ Нарві, сплаўляючы плыты са слаўнай Белавежскай пушчы. І нямала назубаскаліў з навічкоў, якія па нявопытнасці часта падалі з плытоў у ваду. Але аднойчы пасля чаркі самому давялося бультануць з плыта ў раку. Пад рогат старых сплаўшчыкаў навічкі выцягнулі дзеда з вады. Трэсся, як асіна.

Пасля таго здарэння дзед зарокся і да самай смерці не ўзяў ні кроплі ў рот.

Я думаю, што не пашкодзіла б такая ванна ўсім п'яніцам. Каб толькі былі такія вынікі.

ВАСІЛЬ ДЗУН